

1. PORTUL SERIAL

Această lucrare de laborator prezintă principiile comunicației seriale și descrie controlerele utilizate de porturile seriale ale calculatoarelor personale. Mai întâi, este introdus modelul comunicației seriale, sunt prezentați parametrii comunicației seriale și sunt explicate cele două tipuri de bază de comunicație serială, asincronă și sincronă. În continuare, sunt prezentate semnalele interfeței seriale, sunt explicate metodele pentru controlul fluxului de date și sunt descrise tipurile de conectori și cabluri. După prezentarea principalelor caracteristici ale unor circuite UART, sunt descrise detaliat registrele familiei de circuite UART 16x50. Aplicațiile propuse au ca scop comunicația cu o placă de dezvoltare FPGA prin portul serial.

1.1. Modelul comunicației seriale

Un exemplu de sistem pentru comunicația serială este ilustrat în figura 1.1.

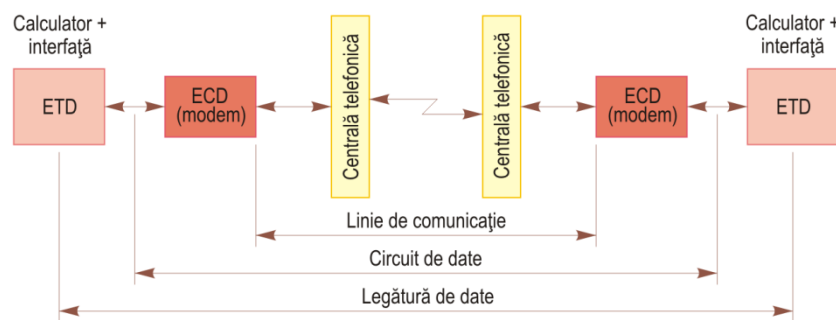

Figura 1.1. Sistem de comunicație serială.

Componentele unui sistem de comunicație serială sunt următoarele:

1. ETD – *Echipament terminal de date* (calculator, terminal de date). Acesta conține și interfețele seriale sau controlerul de comunicație.
2. ECD – *Echipament pentru comunicația de date*. Un asemenea echipament se numește modem și permite calculatorului să transmită informații printr-o linie telefonică analogică. Funcțiile principale realizate de un modem sunt următoarele:
 - Conversia digital-analogică a informațiilor din calculator și conversia analog-digitală a semnalelor de pe linia telefonică analogică.
 - Modularea/demodularea unui semnal purtător. La transmisie, modemul suprapune (modulează) semnalele digitale ale calculatorului peste semnalul purtător al liniei telefonice. La recepție, modemul extrage (demodulează) informațiile transportate de semnalul purtător și le transferă calculatorului.
3. *Linia de comunicație* reprezintă o linie fizică sau o linie telefonică. Linia telefonică poate fi o linie comutată (conectată la o centrală telefonică) sau o linie închiriată (dedicată).
4. *Circuitul de date* cuprinde porțiunea dintre două echipamente terminale de date, deci, modemurile și linia de comunicație. Pe distanțe reduse, este posibilă comunicația se-

rială directă între două echipamente terminale de date prin linii fizice, fără utilizarea unor modemuri. În acest caz, circuitul de date este reprezentat de aceste linii.

5. *Legătura de date* conține circuitul de date și interfețele seriale ale echipamentelor terminale de date.

În funcție de numărul de calculatoare sau dispozitive interconectate, legăturile seriale pot fi clasificate în legături *punct la punct* sau *multi-punct*.

1.2. Parametrii comunicației seriale

Viteza de comunicație (numită și *debit binar*) este măsurată în biți/s (bps):

$$D = \frac{1}{T} \text{ [biți/s]} \quad (1)$$

unde T este perioada de timp necesară pentru transmisia sau recepția unui singur bit.

Modemul reprezintă semnalele de date prin diferite stări electrice, în funcție de tipul de modulație pe care îl utilizează: frecvență, amplitudine, sau fază. Fiecare stare electrică este menținută la ieșirea modemului pentru un interval de timp numit *perioadă de modulație* (Δ). *Viteza de modulație* este inversul perioadei de modulație, reprezentând numărul schimbărilor pe secundă ale stării electrice a modemului:

$$V_m = \frac{1}{\Delta} \text{ [baud]} \quad (2)$$

Unitatea de măsură a vitezei de modulație este *baud*, după numele inginerului și telegrafistului francez Jean-Maurice Baudot. Relația dintre viteza de comunicație D și viteza de modulație V_m este:

$$D = V_m \cdot \log_2 n \text{ [biți/s]} \quad (3)$$

unde n este numărul stărilor electrice distincte ale modemului. În cazul particular când există doar două stări electrice distincte ale modemului, viteza de comunicație este egală cu viteza de modulație. În general însă, există un număr mai mare de stări electrice ale modemului, astfel încât viteza de comunicație este un multiplu al vitezei de modulație.

Viteza de modulație este confundată adesea cu viteza de comunicație (debitul binar). Viteza de modulație (exprimată în baud) este rata cu care se modifică stările electrice ale modemului într-o secundă. De exemplu, dacă se utilizează modulația în frecvență, iar frecvența semnalului purtător se poate modifica de către modem cu o rată de 2.400 de ori pe secundă, viteza de modulație este de 2.400 baud. Primele modemuri codificau un bit de 0 printr-o anumită frecvență și un bit de 1 printr-o altă frecvență. În acest caz particular, viteza de modulație are aceeași valoare cu viteza de comunicație. În general însă, modemurile codifică mai mulți biți de informație printr-o stare electrică. De exemplu, dacă modemul codifică 4 biți de informație printr-o anumită frecvență, pentru exemplul anterior viteza de comunicație va fi de $4 \times 2.400 = 9.600$ biți/s.

1.3. Tipuri de comunicație serială

Din punctul de vedere al *direcției de transfer*, se pot distinge următoarele tipuri de comunicație serială:

- Simplex;
- Semiduplex;
- Duplex.

În cazul comunicației *simplex*, datele sunt transferate întotdeauna în aceeași direcție, de la echipamentul transmițător la cel receptor. La comunicația *semiduplex*, fiecare echipament terminal de date funcționează alternativ ca transmițător, iar apoi ca receptor. Pentru

acest tip de conexiune, este suficientă o singură linie de transmisie (două fire de legătură). Într-o comunicație *duplex* (numită și *duplex integral*), datele se transferă simultan în ambele direcții. Primele conexiuni *duplex* necesitau două linii de transmisie (patru fire de legătură), dar conexiunile ulterioare necesită o singură linie.

Din punctul de vedere al *sincronizării* dintre transmițător și receptor, există două tipuri de comunicație serială:

- Asincronă;
- Sincronă.

1.3.1. Comunicația asincronă

Pentru a asigura sincronizarea dintre transmițător și receptor, fiecare caracter transmis este precedat de un bit de START, cu valoarea logică 0 ("space"), și este urmat de cel puțin un bit de STOP, cu valoarea logică 1 ("mark"). Biții de START și de STOP încadrează deci fiecare caracter transmis; caracterul transmis între acești doi biți reprezintă un *cadru* de date. Un asemenea cadru reprezintă informația digitală de bază într-un sistem de comunicație serială. În cazul comunicației asincrone, intervalul de timp între transmisia a două caractere succesive este variabil, pe durata acestui interval linia de comunicație fiind în starea 1 logic. Acest mod de comunicație este numit și *start-stop*.

Sincronizarea la nivel de bit se realizează cu ajutorul semnalelor de ceas locale cu aceeași frecvență. Atunci când receptorul detectează începutul unui caracter indicat prin bitul de START, pornește un oscilator de ceas local, care permite eșantionarea corectă a biților individuali ai caracterului. Eșantionarea biților se realizează aproximativ la mijlocul intervalului corespunzător fiecărui bit.

Figura 1.2 ilustrează transmisia caracterului cu codul ASCII 0x61. După bitul de START, având durata T corespunzătoare unui bit, transmisia caracterului începe cu bitul cel mai puțin semnificativ b_0 . După transmisia bitului cel mai semnificativ b_7 , se transmite un bit de paritate p ; în acest exemplu, paritatea este impară. Bitul de paritate este opțional, iar în cazul în care se adaugă la caracterul transmis, paritatea poate fi selectată pentru a fi pară sau impară. Există și posibilitatea ca bitul de paritate să fie setat la 0 sau 1, indiferent de paritatea efectivă a caracterului. În exemplul ilustrat, la sfârșitul caracterului se transmit doi biți de STOP s_1 și s_2 , după care linia rămâne în starea 1 logic un timp nedefinit. Acest timp corespunde unui interval de pauză.

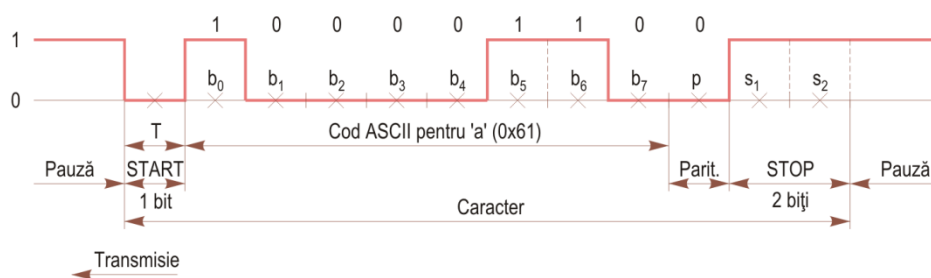

Figura 1.2. Comunicație asincronă.

În cazul comunicației asincrone, sincronizarea la nivel de bit este asigurată numai pe durata transmisiei efective a fiecărui caracter. O asemenea comunicație este orientată pe caractere individuale și are dezavantajul că necesită informații suplimentare în proporție de cel puțin 25% pentru identificarea fiecărui caracter.

1.3.2. Comunicația sincronă

În cazul comunicației sincrone, un cadru nu conține un singur caracter, ci un *bloc* de caractere sau un *mesaj*. Sincronizarea la nivel de bit trebuie asigurată permanent, nu numai în timpul transmisiei propriu-zise, ci și în intervalele de pauză. De aceea, timpul este divizat în mod continuu în intervale elementare la transmițător, intervale care trebuie regăsite apoi la

receptor. Aceasta pune anumite probleme. Dacă ceasul local al receptorului are o frecvență care diferă într-o anumită măsură de frecvența transmițătorului, vor apare erori la recunoașterea caracterelor, din cauza lungimii blocurilor de caractere.

Pentru a se evita asemenea erori, ceasul receptorului trebuie resincronizat frecvent cu cel al transmițătorului. Aceasta se poate realiza dacă se asigură că există suficiente tranziții de la 1 la 0 și de la 0 la 1 în mesajul transmis. Dacă datele de transmis constau din șiruri lungi de 1 sau de 0, trebuie inserate tranziții suficiente pentru resincronizarea ceasurilor. Asemenea tehnici sunt dificil de implementat, astfel încât se utilizează de obicei o tehnică numită comunicație asincronă sincronizată (numită în mod simplu comunicație sincronă).

Acest tip de comunicație este caracterizat de faptul că, deși mesajul este transmis într-un mod sincron, nu există o sincronizare în intervalul de timp dintre două mesaje. Informația este transmisă sub forma unor blocuri de caractere sau a unor biți succesivi, fără biți de START și STOP. Pentru ajustarea oscilatorului local la începutul unui mesaj, fiecare mesaj este precedat de un număr de caractere speciale de sincronizare, de exemplu, caracterul SYN (0x16). Pentru menținerea sincronizării, se pot insera caractere de sincronizare suplimentare în mesajul transmis, la anumite intervale de timp.

La receptor există trei nivele de sincronizare:

- Sincronizare la nivel de bit, utilizând circuite cu calare de fază PLL (*Phase-Locked Loop*)¹, pe baza tranzițiilor existente în semnalul recepționat;
- Sincronizare la nivel de caracter, asigurată prin recunoașterea anumitor caractere de sincronizare;
- Sincronizare la nivel de bloc sau mesaj, care depinde de protocolul de date utilizat.

1.4. Standardul RS-232C

Specificațiile electrice ale portului serial utilizat la calculatoarele IBM PC au fost definite în standardul RS-232C (*Reference Standard No. 232, Revision C*), elaborat în anul 1969 de către Comitetul de Standarde din SUA, cunoscut azi sub numele de Asociația Industriei Electronice (EIA–*Electronic Industries Association*). Standardul a fost elaborat pentru comunicația digitală între un calculator și un terminal aflat la distanță sau între două terminale, fără utilizarea unui calculator. Terminalele erau conectate prin linii telefonice, astfel încât erau necesare modemuri la ambele capete ale liniei de comunicație.

Standardul RS-232C a suferit diferite modificări, fiind elaborate mai multe revizii ale acestuia. De exemplu, în anul 1987 a fost elaborată o nouă revizie a standardului, numită EIA RS-232D. În anul 1991, EIA și Asociația Industriei de Telecomunicații (TIA–*Telecommunications Industry Association*) au elaborat revizia E a standardului (EIA/TIA RS-232E). Revizia curentă este EIA RS-232F, publicată în anul 1997. Totuși, indiferent de revizia acestuia, standardul este numit de cele mai multe ori RS-232C sau RS-232.

În Europa, versiunea echivalentă standardului RS-232C este V.24, elaborată de comitetul CCITT (*Comité Consultatif International pour Téléphonie et Télégraphie*). Denumirea acestui comitet a fost schimbată la începutul anilor 1990 în *International Telecommunications Union* (ITU). Ambele standarde specifică semnalele utilizate pentru comunicație, nivelele de tensiune, protocolul utilizat pentru controlul fluxului de date și conectorii interfeței seriale.

Standardul RS-232C definește atât o comunicație asincronă, cât și una sincronă. Nu sunt definite detalii cum sunt codificarea caracterelor (ASCII, Baudot, EBCDIC), încadrarea caracterelor (lungimea caracterului, numărul biților de stop, paritatea) și nici vitezele de comunicație, deși standardul este destinat pentru viteze mai mici de 20.000 biți/s. Echipamentele actuale permit însă viteze superioare de comunicație, utilizând nivele de tensiune care sunt compatibile cu cele specificate de standard. Porturile seriale ale calculatoarelor permit, de obicei, selecția uneia din următoarele viteze de comunicație: 150; 300; 600; 1.200; 2.400; 4.800; 9.600; 19.200; 38.400; 57.600; 115.200 biți/s.

¹ Un circuit PLL reprezintă un sistem în buclă închisă pentru controlul frecvenței unui oscilator. Funcționarea sa se bazează pe detectarea diferenței de fază între semnalele de intrare și de ieșire ale oscilatorului controlat.

O legătură de bază RS-232C necesită doar trei conexiuni: una pentru transmisie, una pentru recepție și una pentru masa electrică comună. Cele mai multe legături seriale utilizează însă și semnale pentru controlul fluxului de date.

Spre deosebire de alte tipuri de comunicație serială care sunt diferențiale², comunicația RS-232C este una obișnuită, utilizând câte un fir pentru fiecare semnal. Deși astfel se simplifică circuitele necesare interfeței, în același timp se reduce și distanța maximă de comunicație în cazul unei legături directe, fără utilizarea modemurilor. Standardul RS-232C specifică o distanță maximă de 15 m. Distanța poate fi mărită dacă se utilizează viteze de comunicație mai reduse.

Tensiunile electrice specificate de standardul RS-232C sunt următoarele:

- Valoarea logică 0 corespunde unei tensiuni pozitive între +3 V și +25 V;
- Valoarea logică 1 corespunde unei tensiuni negative între -3 V și -25 V.

1.5. Semnalele interfeței seriale

Interfața serială utilizează atât semnale pentru transmisia și recepția datelor, cât și semnale pentru controlul fluxului de date între un echipament terminal de date și un echipament pentru comunicația de date. Figura 1.3 prezintă semnalele interfeței seriale conform standardului RS-232C. Legătura ilustrată este cea pentru care a fost conceput inițial portul serial, și anume, conectarea unui modem la calculator. Figura indică numărul pinilor conectorilor DB-25 utilizați în cazul unei asemenea legături prin modemuri; numerele din paranteze reprezintă semnalele conform standardului V.24.

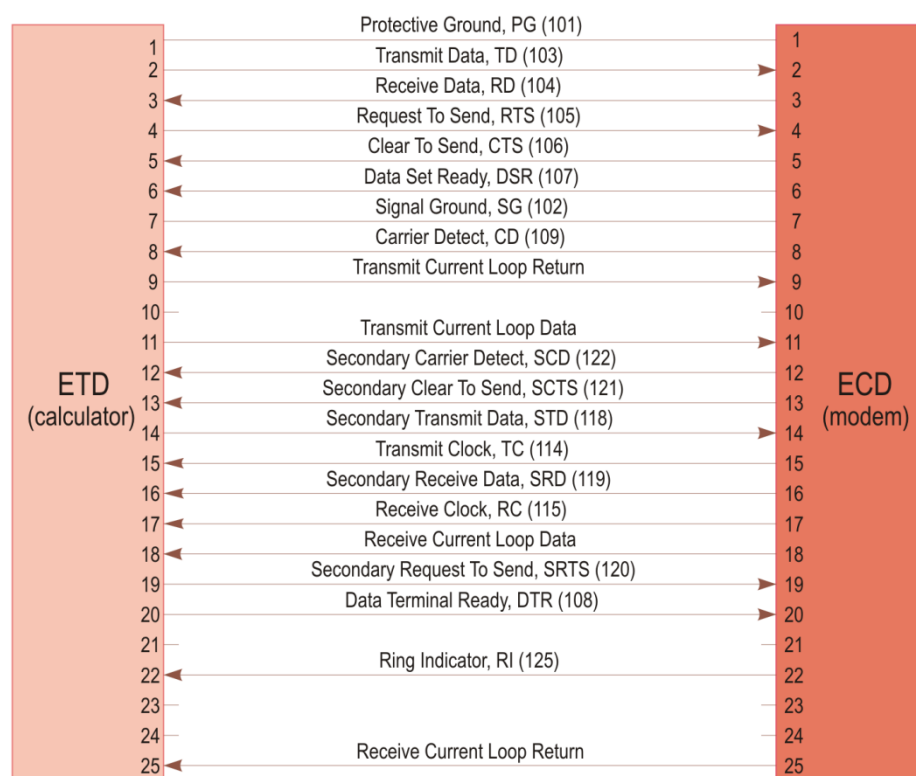

Figura 1.3. Semnalele interfeței seriale.

Cele mai importante semnale sunt descrise în continuare.

² O comunicație diferențială utilizează câte o pereche de fire pentru fiecare semnal. Exemple de interfețe care utilizează comunicația diferențială sunt interfețele RS-422 și RS-485, sau magistralele USB și IEEE 1394.

Transmit Data, TD (*Transmisie Date*)

Datele sunt transmise serial pe această linie de către calculator. După bitul de start, se transmite bitul cel mai puțin semnificativ al unui caracter. În general, pentru transmisia datelor este necesar ca semnalele *RTS*, *CTS*, *DTR* și *DSR* să fie active. Aceste semnale sunt activate în cadrul unei secvențe de stabilire a legăturii cu modemul.

Receive Data, RD (*Recepție date*)

Această linie este utilizată de calculator pentru recepția datelor de la modem sau de la un echipament extern.

Data Terminal Ready, DTR (*Terminal de date operațional*)

Atunci când calculatorul este operațional și pregătit pentru comunicația de date, activează semnalul *DTR*. Modemul va răspunde la semnalul *DTR* prin activarea semnalului *DSR*.

Data Set Ready, DSR (*Modem operațional*)

Atunci când modemul sau echipamentul extern este operațional și pregătit pentru comunicația de date, activează semnalul *DSR*. Acest semnal este activat de modem ca răspuns la activarea semnalului *DTR* de către calculator. Calculatorul va transmite date către modem doar în cazul în care semnalul *DSR* este activ.

Request To Send, RTS (*Cerere de emisie*)

Atunci când calculatorul este pregătit pentru transmisia datelor, activează semnalul *RTS*. Acest semnal indică modemului faptul că poate transmite date către calculator. Un semnal *RTS* inactiv va preveni modemul de a transmite date către calculator. Aceasta permite calculatorului să controleze fluxul datelor transmise de modem. Răspunsul la semnalul *RTS* se recepționează de calculator pe linia *CTS*.

Clear To Send, CTS (*Gata de emisie*)

Prin activarea acestui semnal, modemul sau echipamentul extern indică faptul că este pregătit pentru recepția datelor de la calculator. Semnalul *CTS* este activat de modem ca răspuns la activarea semnalului *RTS* de către calculator. Un semnal *CTS* inactiv va preveni calculatorul de a transmite date către modem. Aceasta permite modemului să controleze fluxul datelor transmise de calculator.

Carrier Detect, CD (*Detectare purtătoare de semnal*)

Prin activarea acestui semnal, modemul semnalează calculatorului faptul că a detectat semnalul purtător al altui modem pe linia telefonică, deci, există o conexiune cu un modem aflat la distanță. Într-o legătură serială fără modemi, activarea semnalului *CD* indică faptul că este posibilă comunicația cu un echipament de la celălalt capăt al liniei. De multe ori, acest semnal este ignorat de calculator.

Ring Indicator, RI (*Indicator de apel*)

Atunci când modemul detectează pe linia telefonică semnalul de apel de la un alt modem, activează semnalul *RI*. Acest semnal permite programului care rulează pe calculator să răspundă în mod automat la un apel telefonic de la distanță.

Transmit Clock, TC (*Ceas pentru transmisie*)

Reprezintă semnalul de ceas pentru transmisie furnizat calculatorului de către modem în cazul unei comunicații sincrone. Nu este utilizat pentru comunicația asincronă.

Receive Clock, RC (*Ceas pentru recepție*)

Reprezintă semnalul de ceas pentru recepție furnizat calculatorului de către modem în cazul unei comunicații sincrone. Nu este utilizat pentru comunicația asincronă.

Transmit Current Loop Data
Transmit Current Loop Return
Receive Current Loop Data
Receive Current Loop Return

Aceste semnale permit comunicația între echipamente apropiate între ele, fără utilizarea unor modemuri. Metoda utilizată se numește transmisie prin *bucă de curent*. Nivelul logic 0 este indicat printr-un curent de 20 mA, iar nivelul logic 1 este indicat prin absența acestui curent. Conectarea unui echipament care utilizează comunicația în buclă de curent la un port serial compatibil RS-232C necesită un translator al nivelului de tensiune.

Secondary Transmit Data, STD
Secondary Receive Data, SRD

Reprezintă semnalele de date pentru o a doua legătură serială. Deși teoretic sunt posibile două legături seriale duplex printr-un singur cablu, în practică a doua legătură este implementată foarte rar.

Secondary Request To Send, SRTS
Secondary Clear To Send, SCTS
Secondary Carrier Detect, SCD

Reprezintă semnalele *RTS*, *CTS*, respectiv *CD* pentru a doua legătură serială.

Secvența de stabilire a legăturii între calculator și modem constă din următoarele operații: programul activează semnalul *DTR* și așteaptă răspunsul de la modem, reprezentat de activarea semnalului *DSR*. În continuare, programul activează semnalul *RTS* și așteaptă răspunsul de la modem, reprezentat de activarea semnalului *CTS*.

1.6. Controlul fluxului de date

Pentru a fi posibilă comunicația între dispozitive cu viteze diferite, proiectanții interfeței seriale au prevăzut semnale speciale pentru controlul fluxului de date. Aceste semnale permit unui echipament oprirea și apoi reluarea transmiterii datelor la cererea echipamentului de la celălalt capăt al liniei de comunicație serială. Pe lângă această *metodă hardware* pentru controlul fluxului de date, există și o *metodă software*, bazată pe transmiterea unor caractere speciale între cele două echipamente. Atunci când echipamentul receptor (de exemplu, o imprimantă) nu mai poate primi date deoarece bufferul acestuia este plin, transmite un anumit caracter de control echipamentului transmițător (de exemplu, calculatorului). Atunci când echipamentul receptor poate primi noi date, transmite un alt caracter de control care semnalează echipamentului transmițător că poate relua transmiterea datelor.

De obicei, metoda de control care va fi utilizată de calculator poate fi selectată prin intermediul driverului software al controlerului serial. Unele programe pot utiliza în mod implicit o anumită metodă. În cazul perifericelor, metoda de control poate fi selectată fie prin program, fie printr-un comutator. Este important să se utilizeze aceeași metodă de control atât pentru calculator, cât și pentru periferic pentru a evita pierderile de date.

1.6.1. Metoda de control hardware

Metoda de control hardware presupune utilizarea unui protocol de comunicație cu ajutorul semnalelor de control ale interfeței seriale. Protocolul utilizat se bazează pe comunicația serială prin intermediul unor modemuri și a unei linii telefonice, pentru care a fost elaborată interfața serială originală. Acest protocol implică stabilirea conexiunii între două modemuri prin linia telefonică și menținerea fluxului de date dintre acestea cât timp conexiunea este activă. Etapele acestui protocol sunt descrise în continuare. Într-o formă simplificată, acest protocol este utilizat și în cazul comunicației seriale directe între două echipamente, fără utilizarea unor modemuri și a unei linii telefonice.

1. Atunci când un modem aflat la distanță dorește stabilirea conexiunii cu modemul local, transmite semnalul de apel pe linia telefonică. Acest semnal este detectat de către

modemul local, care activează semnalul *RI* pentru a informa calculatorul local asupra existenței unui apel telefonic.

2. La detectarea activării semnalului *RI*, pe calculatorul local se lansează în execuție un program de comunicație. Acest program indică disponibilitatea calculatorului de a începe comunicația prin activarea semnalului *DTR*.
3. Atunci când modemul local sesizează faptul că terminalul de date (calculatorul) este pregătit, răspunde la apelul telefonic și așteaptă activarea semnalului purtător de către modemul aflat la distanță. Atunci când modemul local detectează semnalul purtător, activează semnalul *CD*.
4. Modemul local negociază cu modemul aflat la distanță o conexiune cu anumiți parametri. De exemplu, cele două modemi pot determina viteza optimă de comunicație în funcție de calitatea legăturii telefonice. După această negociere, modemul local activează semnalul *DSR*.
5. La sesizarea activării semnalului *DSR*, programul de pe calculatorul local activează semnalul *RTS* pentru a indica modemului că poate transmite date către calculator.
6. Atunci când modemul sesizează activarea semnalului *RTS*, activează semnalul *CTS* pentru a indica faptul că este pregătit pentru recepția datelor de la calculator.
7. În continuare, datele sunt transferate în ambele sensuri între echipamentele aflate la distanță, pe liniile *TD* și *RD*.
8. Deoarece viteza liniei telefonice este mai redusă decât cea a legăturii dintre calculator și modemul local, bufferul modemului se va umple. Modemul local solicită calculatorului oprirea transmiterii datelor prin dezactivarea semnalului *CTS*. La golirea bufferului, modemul reactivează semnalul *CTS*.
9. În cazul în care calculatorul nu mai poate primi date de la modem, dezactivează semnalul *RTS*. Atunci când calculatorul poate primi din nou date de la modem, reactivează semnalul *RTS*.
10. La încheierea sesiunii de comunicație, semnalul purtător este dezactivat, iar modemul local dezactivează semnalele *CD*, *CTS* și *DSR*.
11. Atunci când sesizează dezactivarea semnalului *CD*, calculatorul local dezactivează semnalele *RTS* și *DTR*.

Din protocolul descris mai sus, rezultă următoarele:

- Calculatorul trebuie să detecteze activarea semnalelor *DSR* și *CTS* înainte de a transmite date către modem. Dezactivarea oricăruia din aceste semnale va opri, de obicei, fluxul de date de la calculator.
- Modemul trebuie să detecteze activarea semnalelor *DTR* și *RTS* înainte de a transmite date pe linia serială sau către calculator. Dezactivarea semnalului *DTR* va opri transmiterea datelor pe linia serială, iar dezactivarea semnalului *RTS* va opri transmiterea datelor către calculator.

Starea semnalului *CD* nu este interpretată de toate sistemele de comunicație serială. La anumite sisteme, semnalul *CD* trebuie să fie activat înainte ca terminalul de date să înceapă transmiterea datelor. La alte sisteme, starea semnalului *CD* este ignorată.

1.6.2. Metoda de control software

Metoda software pentru controlul fluxului de date presupune transmiterea unor caractere de control între cele două echipamente. De exemplu, perifericul va transmite un anumit caracter de control pentru a indica faptul că nu mai poate primi date de la calculator și va transmite un alt caracter de control pentru a indica faptul că transmiterea datelor poate fi reluată

de calculator. Există două variante ale acestei metode. Prima variantă utilizează caracterele de control XON/XOFF, iar a doua variantă utilizează caracterele de control ETX/ACK.

În cazul utilizării variantei XON/XOFF, perifericul transmite caracterul XOFF pentru a indica faptul că bufferul său este plin și transmiterea datelor trebuie oprită de calculator. Acest caracter mai este denumit DC1 (*Device Control 1*) și are codul ASCII 0x13, fiind echivalent cu caracterul Ctrl-S. Caracterul Ctrl-S poate fi introdus și de utilizator la anumite programe de comunicație pentru a opri transmiterea datelor de către un echipament cu care este conectat calculatorul. Atunci când perifericul este pregătit pentru a primi noi date, transmite calculatorului caracterul XON. Acest caracter mai este denumit DC3 (*Device Control 3*) și are codul ASCII 0x11, fiind echivalent cu caracterul Ctrl-Q. La anumite programe de comunicație, introducerea caracterului Ctrl-Q anulează efectul caracterului Ctrl-S.

În cazul utilizării variantei ETX/ACK, transmiterea caracterului ETX (*End of Text*) de către periferic indică faptul că transmiterea datelor trebuie oprită de calculator. Acest caracter are codul ASCII 0x03 și este echivalent cu caracterul Ctrl-C. Transmiterea caracterului ACK (*ACKnowledge*) indică posibilitatea reluării transmiterii datelor de către calculator. Acest caracter are codul ASCII 0x06 și este echivalent cu caracterul Ctrl-F.

1.7. Conectori

Porturile seriale pot utiliza unul din două tipuri de conectori. Conectorul DB-25 cu 25 de pini a fost utilizat la calculatoarele din generațiile anterioare. La calculatoarele mai noi se utilizează conectorul DB-9 cu 9 pini. Pentru porturile seriale ale calculatoarelor se utilizează conectori tată, iar pentru porturile seriale ale echipamentelor periferice se utilizează conectori mamă.

Figura 1.4 ilustrează conectorul DB-25 al portului serial.

Figura 1.4. Conectorul DB-25 utilizat pentru porturile seriale ale calculatoarelor personale din generațiile anterioare.

Din cele 25 de semnale ale conectorului DB-25, se utilizează cel mult 10 semnale pentru o conexiune serială obișnuită. Tabelul 1.1 indică numele acestor semnale și asignarea lor la pinii conectorului DB-25.

Tabelul 1.1. Asignarea semnalelor la pinii conectorului DB-25 al portului serial.

Pin	Semnal	Semnificație	← In → Out
1	PG	Protective Ground	
2	TD	Transmit Data	→
3	RD	Receive Data	←
4	RTS	Request To Send	→
5	CTS	Clear To Send	←
6	DSR	Data Set Ready	←
7	SG	Signal Ground	
8	CD	Carrier Detect	←
20	DTR	Data Terminal Ready	→
22	RI	Ring Indicator	←

Pentru a se reduce spațiul ocupat de conectorul portului serial, conectorul DB-25 a fost înlocuit cu un conector de dimensiuni mai reduse, conectorul cu 9 pini DB-9 (figura 1.5).

Figura 1.5. Conectorul DB-9 utilizat pentru porturile seriale ale calculatoarelor IBM PC.

Tabelul 1.2 indică asignarea semnalelor portului serial la pinii conectorului DB-9.

Tabelul 1.2. Asignarea semnalelor la pinii conectorului DB-9 al portului serial.

Pin	Semnal	Semnificație	← In → Out
1	CD	Carrier Detect	←
2	RD	Receive Data	←
3	TD	Transmit Data	→
4	DTR	Data Terminal Ready	→
5	SG	Signal Ground	
6	DSR	Data Set Ready	←
7	RTS	Request To Send	→
8	CTS	Clear To Send	←
9	RI	Ring Indicator	←

1.8. Cabluri

Există mai multe variante de cabluri care se pot utiliza pentru comunicația serială. Pentru viteze de comunicație reduse și lungimi scurte, se pot utiliza cabluri obișnuite, care nu sunt ecranate. Pentru a reduce interferențele cu alte echipamente, trebuie utilizate cabluri ecranate care conțin un înveliș sub forma unei folii de aluminiu. În mod ideal, ecranul cablului trebuie conectat la masa de protecție a conectorului, dacă acesta este de tip DB-25. Conectorul DB-9 nu conține un pin pentru masa de protecție. În cazul utilizării conectorilor de acest tip, ecranul cablului se poate conecta la masa electrică.

Observații

- În cazul cablului serial care utilizează conectori DB-25, masa electrică sau masa de semnal *SG* (*Signal Ground*) este separată de masa mecanică sau masa de protecție *PG* (*Protective Ground*). Masa de protecție este conectată direct la carcasa conectorului (și a echipamentului), având un rol de protecție. Prin realizarea acestei conexiuni, carcasa metalice ale celor două echipamente conectate prin cablul serial se vor afla la același potențial, evitându-se formarea unor diferențe de tensiune între cele două echipamente, tensiuni care pot fi periculoase pentru acestea. Deseori, conexiunea masei de protecție lipsește din cablurile seriale.
- Masa de protecție *PG* nu trebuie conectată niciodată la masa electrică *SG*.

Semnalele interfeței seriale au fost prevăzute în scopul conectării unui echipament terminal de date (ETD) la un echipament pentru comunicația de date (ECD). Atunci când se conectează două asemenea echipamente, de exemplu, un calculator cu un modem, care dispun de conectori de același tip (de exemplu, DB-25), este necesar un cablu care conectează pinii cu același număr ai conectorilor de la cele două capete. Acesta este un *cablu direct*. Dacă se conectează două echipamente cu conectori diferiți, este necesar un *cablu adaptor*. Dacă se conectează două echipamente terminale de date, de exemplu, două calculatoare, datele transmise pe pinul *TD* al unui echipament trebuie recepționate pe pinul *RD* al celuilalt echipament. De aceea, conexiunile acestor pini trebuie inversate la cele două capete ale cablului; un asemenea cablu este numit *cablu inversor*.

1.8.1. Cabluri directe

Într-un cablu direct, fiecare pin corespunzător unui anumit semnal de la un capăt este conectat cu pinul corespunzător aceluiași semnal de la celălalt capăt. În mod frecvent, se utilizează doar o parte a semnalelor interfeței seriale. Chiar în cazul în care fluxul de date este controlat prin metoda hardware, trebuie conectate doar un număr de nouă semnale între un calculator și un modem, presupunând o comunicație asincronă. De exemplu, dacă se utilizează conectori DB-25 la ambele capete ale cablului, pinii care trebuie conectați sunt: 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 20 și 22. Pentru o comunicație sincronă, sunt necesare două conexiuni suplimentare, reprezentând semnalele de ceas pentru transmisie și recepție, care sunt generate de modemul sincron. Dacă se utilizează conectori DB-9, toți pinii trebuie conectați, cu excepția pinului 9 (semnalul *RI*).

Figura 1.6 ilustrează conexiunile necesare pentru un cablu serial în cazul conectării unui modem sincron la un calculator, presupunând că se utilizează conectori DB-25 la ambele echipamente.

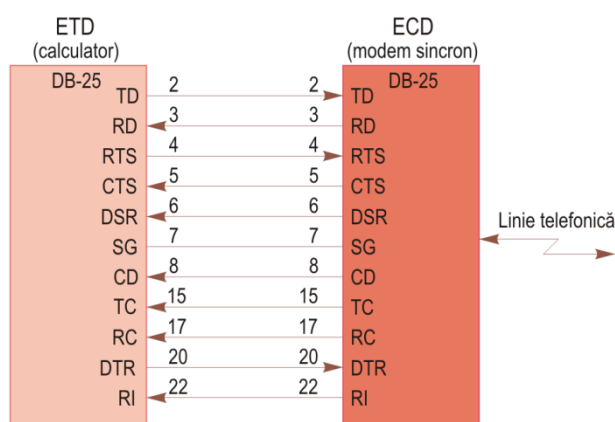

Figura 1.6. Conectarea unui modem sincron la un calculator (conectori DB-25).

1.8.2. Cabluri adaptoare

În cazul în care cei doi conectori ai unei legături seriale sunt de tipuri diferite, de exemplu, DB-25 la un capăt și DB-9 la celălalt capăt, este necesar un cablu adaptor. Deși la calculatoarele IBM PC actuale se utilizează numai conectori DB-9, la unele periferice, ca imprimante seriale, plottere sau modemuri, se utilizează conectori DB-25. Adaptorul poate fi de forma unei cuple având doi conectori de tipuri diferite, sau a unui cablu adaptor având conectori de tipuri diferite la cele două capete.

Tabelul 1.3 prezintă conexiunile necesare pentru un cablu adaptor între un conector DB-25 și un conector DB-9.

Tabelul 1.3. Conexiunile pentru un cablu adaptor între un conector DB-25 și un conector DB-9.

Pin DB-25	Pin DB-9	Semnal	Semnificație
2	3	TD	Transmit Data
3	2	RD	Receive Data
4	7	RTS	Request To Send
5	8	CTS	Clear To Send
6	6	DSR	Data Set Ready
7	5	SG	Signal Ground
8	1	CD	Carrier Detect
20	4	DTR	Data Terminal Ready
22	9	RI	Ring Indicator

1.8.3. Cabluri inversoare

Cablurile inversoare sunt necesare pentru conectarea a două echipamente terminale de date, cum sunt două calculatoare. Aceste cabluri sunt necesare și pentru conectarea unor tipuri

de periferice la calculator, cum sunt imprimantele și plotterele seriale, deoarece atunci când a fost concepută interfața serială, aceste periferice au fost considerate ca echipamente terminale de date.

În continuare se prezintă două tipuri de cabluri inversoare. Primul tip se poate utiliza atunci când controlul fluxului de date se realizează prin metoda software, iar al doilea tip se poate utiliza atunci când controlul fluxului de date se realizează prin metoda hardware.

Multe sisteme de comunicație serială nu utilizează toate semnalele pentru controlul fluxului de date, astfel încât la aceste sisteme conexiunile pot fi simplificate. În cazul cel mai simplu, când se utilizează metoda software pentru controlul fluxului de date, sunt necesare doar trei conexiuni, pentru datele transmise, datele recepționate și masa electrică. De exemplu, dacă se utilizează conectori DB-25, pinii care trebuie conectați sunt 2, 3 și 7, iar dacă se utilizează conectori DB-9, acești pini sunt 2, 3 și 5. Un asemenea cablu se numește cablu *null-modem*.

Un cablu *null-modem* se poate utiliza pentru conectarea directă a două echipamente terminale de date, de exemplu, a două calculatoare. Conexiunile sunt realizate astfel încât, din punctul de vedere al calculatorului, comunicația să se desfășoare ca și cum la celălalt capăt s-ar afla un modem, și nu un alt calculator. Datele transmise de primul calculator trebuie recepționate de al doilea calculator, astfel încât pinul *TD* de la primul calculator este conectat cu pinul *RD* de la cel de-al doilea calculator, și invers. Cei doi pini pentru masa electrică *SG* trebuie conectați împreună. La ambii conectori, pinul *DTR* este conectat cu pinii *DSR* și *CD* de la același capăt al conexiunii. Astfel, atunci când semnalul *DTR* este activat, semnalele *DSR* și *CD* sunt activate și ele. Semnalele *DSR* și *CD* se activează deci în același mod ca și cum la celălalt capăt al conexiunii s-ar afla un modem. În mod similar, la ambii conectori pinul *RTS* este conectat cu pinul *CTS* de la același capăt al conexiunii. Deoarece calculatoarele comunică cu aceeași viteză, controlul fluxului de date nu este necesar.

Figura 1.7 ilustrează conexiunile necesare pentru un cablu *null-modem*, presupunând că se utilizează conectori DB-9 la ambele capete.

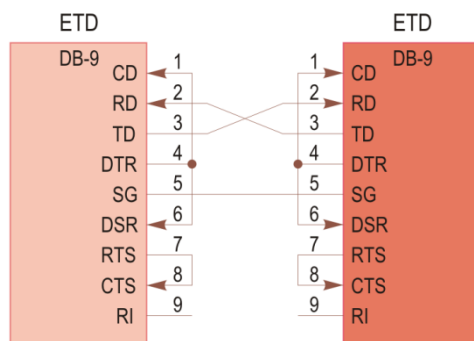

Figura 1.7. Conectarea a două echipamente terminale de date printr-un cablu *null-modem* (conectori DB-9).

Atunci când se utilizează metoda hardware de control a fluxului de date, cele trei linii ale cablului *null-modem* prezentat anterior nu sunt suficiente. În acest caz, trebuie să se utilizeze un cablu inversor cu conexiuni suplimentare pentru această metodă de control. Pinii de date și pinul pentru masa electrică sunt conectați în același fel ca și la cablul *null-modem*. La ambii conectori, pinul *DTR* este conectat cu pinii *DSR* și *CD* de la celălalt capăt al conexiunii. Prin această conexiune, fiecare din cele două echipamente terminale de date poate determina momentul în care celălalt echipament terminal de date este pregătit. Semnalele utilizate pentru controlul fluxului de date sunt *RTS* și *CTS*. La ambii conectori, pinul *RTS* este conectat cu pinul *CTS* de la celălalt capăt al conexiunii. Această conexiune asigură controlul fluxului de date prin metoda hardware, în modul descris în secțiunea 1.6.1.

Figura 1.8 ilustrează legăturile necesare pentru un cablu inversor care permite un control hardware al fluxului de date, presupunând că se utilizează conectori DB-9 la ambele capete.

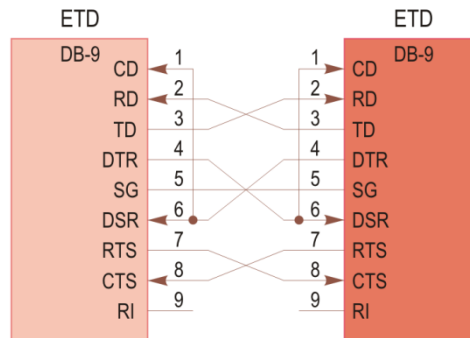

Figura 1.8. Conectarea a două echipamente terminale de date printr-un cablu inversor cu controlul fluxului de date prin hardware (conectori DB-9).

Observație

- De multe ori, cablul inversor cu conexiunile ilustrate în figura 1.8 este numit, în mod eronat, cablu *null-modem*.

1.9. Circuite UART

Componenta principală a unui port serial este un circuit UART (*Universal Asynchronous Receiver/Transmitter*). Acest circuit realizează conversia datelor paralele de la calculator în formatul necesar pentru transmisia serială și conversia datelor seriale recepționate în formatul paralel utilizat de calculator. Circuitul adaugă bitul de start, bitul de stop și bitul de paritate la datele seriale transmise și detectează acești biți în cadrul datelor seriale recepționate.

La calculatoarele IBM PC și calculatoarele IBM PC/XT originale au fost utilizate circuite UART din familia 8250. Începând cu primele sisteme de 16 biți, a fost utilizat circuitul UART 16450, produs de firma *National Semiconductor*. Acest circuit este compatibil cu circuitele din familia 8250 la nivelul registrelor, dar permite comunicația cu viteze mai ridicate. La calculatoarele IBM PS/2 a fost utilizat circuitul UART 16550, care a fost adoptat și pentru sistemele bazate pe procesorul 80386 și următoarele. Circuitul 16550 funcționează similar cu circuitele 8250 și 16450, dar conține în plus câte o memorie FIFO de 16 octeți pentru transmisie și recepție. Această memorie permite viteze de comunicație superioare față de vitezele permise de circuitele anterioare. Începând cu sistemele bazate pe procesorul Pentium, circuitul UART 16550 (sau o versiune mai recentă a acestuia) a fost inclus în setul de circuite de pe placa de bază. Versiuni îmbunătățite ale circuitului UART 16550 sunt circuitele 16650, 16750 și 16850.

În continuare se descriu principalele caracteristici ale unor circuite UART.

8250

Circuitul 8250 a fost utilizat la primele calculatoare IBM PC. Circuitul nu conținea un buffer de transmisie și nici un buffer de recepție, motiv pentru care viteza de comunicație asigurată era redusă. Circuitul avea mai multe erori de funcționare. Programele ROM BIOS ale calculatoarelor IBM PC și PC/XT au fost realizate astfel încât să țină cont de aceste erori.

8250A

La această versiune, s-au corectat unele erori ale circuitului UART 8250, printre care și o eroare de funcționare a registrului de validare a întreruperilor. Deoarece programele ROM BIOS ale calculatoarelor IBM PC și PC/XT ținneau cont de această eroare, circuitul 8250A nu funcționa corect cu acele calculatoare. Circuitul 8250A funcționa cu calculatoarele IBM PC/AT, dar nu funcționa corespunzător la viteze de 9.600 biți/s și mai mari, din cauza lipsei bufferelor de transmisie și de recepție.

8250B

La această ultimă versiune a circuitelor din familia 8250, s-au corectat erorile întâlnite la cele două versiuni anterioare. Eroarea de funcționare a registrului de validare a întreruperi-

lor din versiunea originală 8250 a fost reintrodusă, pentru ca circuitul să funcționeze în modul așteptat de programele ROM BIOS ale calculatoarelor IBM PC și PC/XT. Nici acest circuit nu funcționa corespunzător la viteze de 9.600 biți/s și mai mari.

16450

Acest circuit a fost utilizat la primele calculatoare IBM PC/AT. Circuitul permitea viteze de comunicație superioare datorită unor buffere de transmisie și de recepție de câte un octet. La acest circuit, a fost adăugat la setul de registre un registru de lucru de un octet, utilizat ca memorie temporară.

16550

Reprezintă varianta îmbunătățită a circuitului 16450, conținând buffere de transmisie și de recepție de câte 16 octeți, organizate sub forma unor memorii FIFO. Circuitul permite și transferuri prin canale multiple DMA. Versiunea inițială a acestui circuit nu permitea utilizarea memoriilor FIFO, eroare care a fost corectată în versiunea 16550A. Ultima versiune produsă de *National Semiconductor* este 16550D. Prin utilizarea memoriilor FIFO, vitezele de comunicație pot fi crescute în mod semnificativ, eliminându-se posibilitatea pierderii unor caractere la vitezele mai ridicate. Viteza maximă de comunicație permisă de circuitul 16550 este de 115.200 biți/s.

16650, 16750 și 16850

Au fost produse diferite versiuni îmbunătățite ale circuitului 16550, care sunt compatibile cu acesta, dar conțin memorii FIFO de dimensiuni mai mari:

- Circuitul 16650 conține două memorii FIFO de câte 32 octeți;
- Circuitul 16750 conține două memorii FIFO de câte 64 octeți;
- Circuitul 16850 conține două memorii FIFO de câte 128 octeți.

Aceste circuite permit viteze de comunicație superioare, de 230,4 Kbiți/s (16650), 460,8 Kbiți/s (16750) și 921,6 Kbiți/s (16850). Utilizarea acestor circuite este recomandată în cazul unor legături seriale externe de viteză ridicată, cum sunt cele realizate printr-un adaptor ISDN.

1.10. Porturile seriale ale calculatoarelor personale

Programul BIOS al calculatoarelor IBM PC originale permitea utilizarea a două porturi seriale, cu numele COM1 și COM2. Ulterior, numărul porturilor a fost extins cu încă două, cu numele COM3 și COM4. Începând cu sistemul de operare *Windows 95*, numărul porturilor seriale a fost extins la 128. Aceste porturi sunt gestionate cu ajutorul driverelor de dispozitiv care le controlează.

Accesul la porturile seriale se poate realiza prin funcții BIOS (întreruperea 0x14), prin funcții ale sistemului de operare, sau direct prin registrele circuitelor UART. Fiecare circuit UART asociat unui port serial dispune de un număr de opt registre de I/E începând de la adresa de bază a portului serial. Programul BIOS memorează adresele de bază ale porturilor seriale COM1..COM4 în patru cuvinte succesive de 16 biți, începând cu adresa 0x0000:0x0400 corespunzătoare portului COM1.

Adresele de bază ale porturilor seriale COM1..COM4 sunt indicate în tabelul 1.4. În general, adresele porturilor COM1 și COM2 sunt fixe, având valorile indicate în acest tabel. Adresele porturilor COM3 și COM4 pot fi diferite de cele indicate. În tabelul 1.4 se indică și nivelele de întrerupere utilizate de porturile seriale COM1..COM4.

Tabelul 1.4. Asignarea standard a adreselor de bază și a nivelelor de întrerupere la porturile seriale.

Port serial	Adresa de bază	Întrerupere
COM1	0x3F8	IRQ 4
COM2	0x2F8	IRQ 3
COM3	0x3E8	IRQ 4
COM4	0x2E8	IRQ 3

În principiu, fiecare port serial necesită propriul nivel de întrerupere. În cazul în care există mai mult de două porturi seriale în calculator, poate fi necesară partajarea unor nivele de întrerupere. De exemplu, portul COM3 partajează întreruperea de nivel 4 (IRQ 4) cu portul COM1, iar portul COM4 partajează întreruperea de nivel 3 (IRQ 3) cu portul COM2. Magistrala PCI permite partajarea nivelelor de întrerupere, astfel încât pentru plăcile de extensie bazate pe magistrala PCI sau PCI Express este posibilă utilizarea unui singur nivel de întrerupere fără apariția unor conflicte.

1.11. Registrele circuitelor UART 16x50

Registrele circuitelor UART sunt accesibile prin instrucțiuni de I/E. Pentru primul port serial, registrele au adrese cuprinse între 0x3F8 și 0x3FF, iar pentru al doilea port registrele au adrese între 0x2F8 și 0x2FF. Primele două adrese permit accesul la mai multe registre ale circuitului. Există anumite registre care nu sunt accesibile prin program.

Adresele registrelor accesibile prin program pentru primele două porturi seriale, modul de acces la acestea (R – citire, W – scriere, R/W – citire/scriere), abrevierile și denumirile lor sunt prezentate în tabelul 1.5. Coloana *Offset* indică deplasamentul adresei fiecărui registru față de adresa de bază a portului serial. Coloana *DLAB* (*Divisor Latch Access Bit*) reprezintă valoarea bitului 7 al registrului de control al liniei (LCR). Atunci când este setat la 1, acest bit permite accesul la două registre utilizate pentru setarea vitezei de comunicație.

Tabelul 1.5. Registrele circuitelor UART 16x50.

COM1	COM2	Offset	DLAB	Acces	Abreviere	Denumire
0x3F8	0x2F8	+ 0	0	W	THR	Transmitter Holding Register
			0	R	RBR	Receiver Buffer Register
			1	R/W	–	Divisor Latch Register LSB
0x3F9	0x2F9	+ 1	0	R/W	IER	Interrupt Enable Register
			1	R/W	–	Divisor Latch Register MSB
0x3FA	0x2FA	+ 2	X	R	IIR	Interrupt Identification Register
			X	W	FCR	FIFO Control Register
0x3FB	0x2FB	+ 3	X	R/W	LCR	Line Control Register
0x3FC	0x2FC	+ 4	X	R/W	MCR	Modem Control Register
0x3FD	0x2FD	+ 5	X	R	LSR	Line Status Register
0x3FE	0x2FE	+ 6	X	R	MSR	Modem Status Register
0x3FF	0x2FF	+ 7	X	R/W	–	Scratch Register

Observație

- Circuitele 16650, 16750 și 16850 conțin registre suplimentare față de cele indicate în tabelul 1.5. Structura acestor registre poate varia de la un producător la altul, motiv pentru care aceste registre nu sunt descrise în această lucrare de laborator.

THR - Transmitter Holding Register

Reprezintă bufferul de transmisie, care este selectat dacă bitul DLAB al registrului LCR este 0. Caracterul care urmează a fi transmis trebuie înscris în acest registru. Dacă registrul TSR (*Transmitter Shift Register*) se golește (deci, circuitul poate începe transmisia unui nou caracter), conținutul registrului THR (sau, dacă memoriile FIFO sunt validate, un octet din memoria FIFO de transmisie) este transferat în registrul TSR și se începe transmisia caracterului.

Dacă registrul THR se golește (deci, poate fi înscris cu un nou caracter), circuitul generează o cerere de întrerupere dacă generarea acestui tip de întrerupere este validată. Starea acestui registru se poate determina prin testarea bitului 5 al registrului LSR.

TSR - Transmitter Shift Register

Este un registru intern care nu este accesibil prin program. La terminarea transmisiei unui caracter, conținutul registrului THR (sau, dacă memoriile FIFO sunt validate, un octet din memoria FIFO de transmisie) este transferat în mod automat în registrul TSR și se începe transmisia acestuia.

Dacă registrul TSR se golește (deci, poate începe transmisia unui nou caracter), dar registrul THR este gol (sau, dacă memoriile FIFO sunt validate și memoria FIFO de transmisie se golește sub un anumit nivel de prag), circuitul generează o cerere de întrerupere în cazul în care acest tip de întrerupere este validată. Starea acestui registru se poate determina prin testarea bitului 6 al registrului LSR.

RBR - Receiver Buffer Register

Reprezintă bufferul de recepție, fiind selectat dacă bitul DLAB al registrului LCR este 0. Un caracter recepționat este depus în acest registru. Prezența unui caracter în registrul RBR se poate determina prin testarea bitului 0 al registrului LSR. Dacă memoriile FIFO sunt invalide, caracterul recepționat trebuie citit de program din registrul RBR înaintea recepției unui nou caracter; în caz contrar, va apare o eroare de suprapunere (*overrun error*). Recepția unui caracter determină generarea unei cereri de întrerupere, dacă acest tip de întrerupere este validată. Dacă memoriile FIFO sunt validate, este posibil ca întreruperea de recepție să fie generată doar după recepționarea unui anumit număr de caractere în memoria FIFO de recepție. Această valoare de prag poate fi programată prin setarea biților 7..6 ai registrului FCR.

RSR - Receiver Shift Register

Este un registru intern care nu este accesibil prin program. Fiecare caracter este recepționat în acest registru. La terminarea recepției unui caracter, conținutul registrului RSR este transferat în mod automat în registrul RBR dacă memoriile FIFO sunt invalidate. Dacă aceste memorii sunt validate, caracterele recepționate sunt depuse în memoria FIFO de recepție.

Divisor Latch Register LSB & MSB

Aceste registre conțin valoarea cu care trebuie divizată frecvența ceasului propriu al circuitului 16x50 (1,8432 MHz) pentru a se obține debitul binar dorit. Registrul LSB conține octetul mai puțin semnificativ al divizorului, iar registrul MSB conține octetul mai semnificativ al divizorului. Cele două registre divizor sunt accesibile dacă bitul DLAB al registrului LCR este 1. Pentru calculul valorii divizorului, trebuie să se țină cont de factorul de ceas al circuitului 16x50. De obicei, acest factor este 16 (debitul binar este de 16 ori mai mic decât frecvența obținută prin divizare). Se poate utiliza următoarea formulă:

$$\text{Divizor} = 1.843.200 / (\text{DebitBinar} * 16)$$

Tabelul 1.6 conține divizorii corespunzători diferitelor debite binare.

Tabelul 1.6. Divizorii frecvenței de 1,8432 MHz pentru diferite debite binare.

Debit binar (biți/s)	Divizor	Debit binar (biți/s)	Divizor
50	0x0900	4.800	0x0018
150	0x0300	9.600	0x000C
300	0x0180	19.200	0x0006
600	0x00C0	38.400	0x0003
1.200	0x0060	57.600	0x0002
2.400	0x0030	115.200	0x0001

IER - Interrupt Enable Register

Reprezintă registrul de validare a întreruperilor, fiind accesibil dacă bitul DLAB al registrului LCR este 0. Circuitul UART poate genera cinci tipuri de cereri de întrerupere, cu nivele de prioritate diferite. Registrul IER permite validarea individuală a acestor întreruperi. Structura acestui registru este ilustrată în figura 1.9.

Biții registrului IER sunt descriși în continuare.

- Biții 7..4 sunt neutilizați (setați la 0).
- Bitul 3 (Enable Modem Status Interrupt) validează prin valoarea 1 generarea unei cereri de întrerupere la modificarea registrului de stare al modemului (MSR).

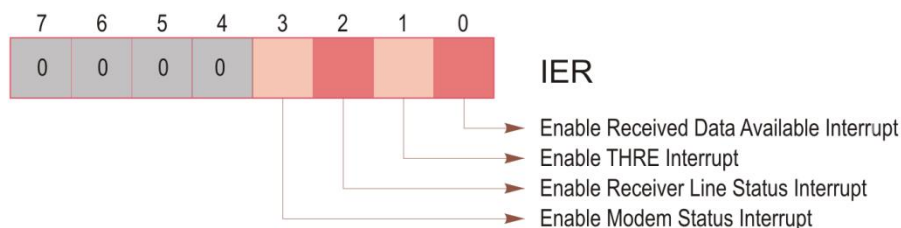

Figura 1.9. Registrul de validare a întreruperilor (IER).

- Bitul 2 (Enable Receiver Line Status Interrupt) validează prin valoarea 1 generarea unei cereri de întrerupere la modificarea registrului de stare a liniei (LSR), de obicei, la apariția unor erori de recepție.
- Bitul 1 (Enable Transmitter Holding Register Empty Interrupt) validează prin valoarea 1 generarea unei cereri de întrerupere la golirea registrului THR, deci, după transferarea conținutului acestui registru în registrul TSR. La apariția acestei întreruperi se poate înscrie un nou caracter în registrul THR.
- Bitul 0 (Enable Received Data Available Interrupt) validează prin valoarea 1 generarea unei cereri de întrerupere la recepția unui caracter. Dacă memoriile FIFO sunt validate, acest bit validează și generarea întreruperii de depășire a timpului (*time-out*). Această întrerupere este descrisă în secțiunea următoare.

IIR - Interrupt Identification Register

Reprezintă registrul de identificare a întreruperilor. Acest registru poate fi accesat doar pentru citire. Deși întreruperile generate de circuitul 16x50 apar pe un singur nivel de întrerupere (IRQ 4 pentru primul port serial și IRQ 3 pentru portul al doilea), aceste întreruperi pot avea patru tipuri de cauze, cu nivele de prioritate diferite. Identificarea cauzei întreruperii se poate realiza prin testarea biților 3..0 din registrul de identificare a întreruperilor (IIR). Cei-lalți biți ai acestui registru indică starea memoriilor FIFO.

Semnificația biților registrului IIR care permit identificarea cauzei unei întreruperi este indicată în tabelul 1.7.

Tabelul 1.7. Biții registrului IIR utilizați pentru identificarea cauzei unei întreruperi.

Biți 3..0	Prioritate	Tip întrerupere	Cauza întreruperii	Resetarea întreruperii
0 0 0 1	–	–	Nu există întrerupere	–
0 0 0 0	3 (minimă)	Modificare stare modem	Semnalul CTS sau DSR sau RI sau CD s-a modificat	Citirea registrului MSR
0 0 1 0	2	Terminare transmisie caracter	Registrul THR este gol	Citirea IIR sau scrierea unui caracter în THR
0 1 0 0	1	Recepție caracter	Registrul RBR conține un caracter recepționat sau memoria FIFO de recepție s-a umplut peste nivelul de prag	Citirea registrului RBR sau golirea memoriei FIFO de recepție sub nivelul de prag
1 1 0 0	1	Depășirea timpului (<i>time-out</i>)	Nu s-au citit sau depus caractere din/în memoria FIFO de recepție pe durata a patru caractere și există cel puțin un caracter în memoria FIFO	Citirea registrului RBR
0 1 1 0	0 (maximă)	Modificare stare linie	Eroare de suprapunere, de încadrare sau de paritate, sau întrerupere Break	Citirea registrului LSR

Circuitul UART se poate utiliza și prin interogare software, testând periodic bitul 0 al registrului de identificare a întreruperilor. Dacă acest bit este 0, înseamnă că a apărut o întrerupere.

Nivelul de prag al memoriei FIFO de recepție se referă la numărul de caractere care trebuie recepționate înainte ca circuitul să genereze o întrerupere de recepție, dacă acest tip de întrerupere este validată. Setarea acestui nivel de prag este descrisă în secțiunea dedicată registrului de control al memoriilor FIFO (FCR).

La o operație de recepție cu memoriile FIFO validate, circuitul UART va genera o cerere de întrerupere chiar dacă memoria FIFO de recepție conține un număr de caractere mai mic decât valoarea de prag, dar nu s-au mai recepționat caractere într-un timp egal cu durata necesară transferului a patru caractere. Aceasta reprezintă întreruperea de depășire a timpului (*time-out*) și a fost prevăzută pentru cazul în care transmițătorul oprește transmisia caracterelor pentru a aștepta un răspuns de la receptor. Fără această întrerupere, ar fi posibil ca receptorul să nu sesizeze faptul că au fost recepționate caractere, deoarece memoria FIFO de recepție nu conține un număr suficient de caractere pentru a se genera o întrerupere de recepție. Combinația de biți din registrul IIR care indică această cauză de întrerupere poate fi ignorat, deoarece circuitul UART va indica și faptul că sunt disponibile caractere în bufferul de recepție.

Biții 7..4 ai registrului IIR sunt descriși în continuare.

- Biții 7..6 indică starea memoriilor FIFO:

00: Nu există memorii FIFO (circuitul este de tip 8250 sau 16450).

01: Combinație rezervată.

10: Memoriile FIFO sunt validate, dar nu sunt utilizabile. Această situație poate apare la circuitul 16550, din cauza erorii de utilizare a memoriilor FIFO.

11: Memoriile FIFO sunt validate și operaționale.

- Biții 5..4 sunt rezervați (setați la 0).

FCR - FIFO Control Register

Reprezintă registrul de control al memoriilor FIFO, fiind disponibil la circuitul UART 16550 și la următoarele. Structura registrului FCR este ilustrată în figura 1.10.

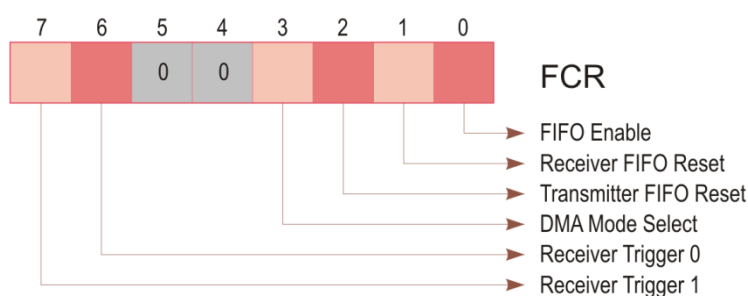

Figura 1.10. Registrul de control al memoriilor FIFO FCR.

Biții registrului FCR sunt descriși în continuare.

- Biții 7..6 (Receiver Trigger) permit setarea numărului de caractere recepționate în memoria FIFO de recepție după care circuitul va genera o întrerupere de recepție, dacă acest tip de întrerupere este validată. Dacă acest număr este setat la o valoare mai mare decât 1, circuitul nu va genera o cerere de întrerupere după fiecare caracter recepționat, ceea ce va reduce timpul necesar tratării întreruperilor. Semnificația biților 7..6 este următoarea:

00: Cererea de întrerupere se generează după fiecare caracter recepționat;

01: Cererea de întrerupere se generează după 4 caractere recepționate;

10: Cererea de întrerupere se generează după 8 caractere recepționate;

11: Cererea de întrerupere se generează după 14 caractere recepționate.

- Biții 5..4 sunt rezervați (setați la 0).
- Bitul 3 (DMA Mode Select), prezent la circuitul 16550 și următoarele, permite selec-tarea modului de transfer prin DMA. Atunci când memoriile FIFO sunt validate, exis-tă două moduri de transfer prin DMA care pot fi selectate, modul 0 și modul 1. Modul 0, selectat dacă bitul 3 al registrului FCR este 0, permite transferuri DMA singulare, de câte un singur cuvânt. Modul 1, selectat dacă bitul 3 al registrului FCR este 1, permite transferuri DMA multiple, care sunt executate în mod continuu până când memoria FIFO de recepție se golește sau memoria FIFO de transmisie se umple. La circuitul 16450, este permis doar modul 0.
- Bitul 2 (Transmitter FIFO Reset) permite ștergerea memoriei FIFO de transmisie prin setarea acestui bit la 1.
- Bitul 1 (Receiver FIFO Reset) permite ștergerea memoriei FIFO de recepție prin seta-re a acestui bit la 1.
- Bitul 0 (FIFO Enable) validează prin valoarea 1 memoriile FIFO de transmisie și de recepție. În mod implicit, aceste memorii sunt invalidate, pentru compatibilitate cu circuitele UART 8250 și 16450. Prin setarea acestui bit la 0 se vor invalida memoriile FIFO, datele memorate în acestea fiind pierdute.

Observație

- În cazul în care nu se utilizează memoriile FIFO, sau biții 7..6 ai registrului FCR sunt setați astfel încât să se genereze o cerere de întrerupere după fiecare caracter recepționat, în rutina de tratare a întreruperii de recepție este suficient să se citească registrul de recepție RBR o singură dată. Dacă se utilizează memoriile FIFO, în rutina de tratare a întreruperii de recepție trebuie implementată o buclă de program pentru citirea câte unui caracter din registrul de recepție RBR, cât timp există cel puțin un caracter în acest registru. Prezența unui caracter în registrul de recepție RBR este indicată prin faptul că bitul 0 din registrul LSR este setat la 1. După citirea unui caracter din regis-trul RBR, circuitul va încărca în mod automat următorul caracter din memoria FIFO, dacă mai există caractere în această memorie.

LCR - Line Control Register

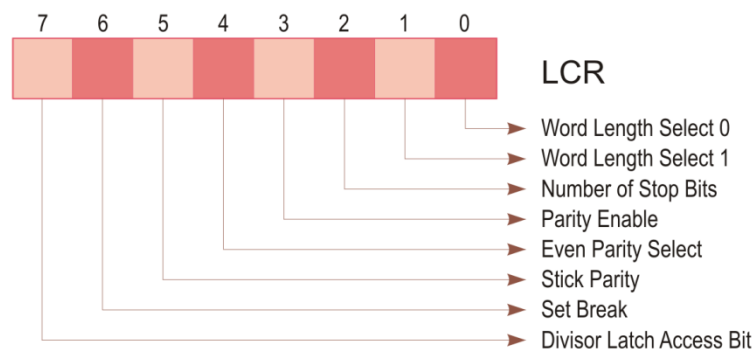

Figura 1.11. Registrul de control al liniei LCR.

Prin înscrierea registrului de control al liniei se pot stabili parametrii comunicației seriale. Structura registrului LCR este ilustrată în figura 1.11.

Semnificația biților registrului LCR este următoarea:

- Bitul 7 (Divisor Latch Access Bit) modifică funcția registrelor accesibile prin adresele 0x3F8 (0x2F8) și 0x3F9 (0x2F9). Dacă acest bit este 0, registrele accesibile sunt *Transmitter / Receiver Buffer Register*, respectiv *Interrupt Enable Register*. Dacă bi-tul 7 este 1, registrele accesibile sunt cele utilizate pentru înscrierea divizorului care stabilește debitul binar (LSB, respectiv MSB).

- Bitul 6 (Set Break). Dacă este setat la 1, circuitul forțează linia de comunicație la nivelul 0 logic (spațiu). Aceasta corespunde stării “*break*” a liniei, care permite atenționarea unui terminal aflat la distanță printr-o întrerupere generată la detectarea acestei stări a liniei. Linia poate fi adusă în starea normală prin setarea bitului 6 la 0.
- Bitul 5 (Stick Parity) permite transmiterea sau așteptarea unor biți de paritate cu valoare fixă, 0 sau 1:
 - 0: Paritatea este testată în mod obișnuit, conform biților Parity Enable și Even Parity Select;
 - 1: Dacă bitul Parity Enable este 1, se transmit sau se verifică biți cu valoare fixă în locul bitului de paritate, conform bitului Even Parity Select. Dacă bitul Even Parity Select este 0, bitul de paritate este întotdeauna 1, iar dacă bitul Even Parity Select este 1, bitul de paritate este întotdeauna 0.
- Bitul 4 (Even Parity Select) indică tipul parității utilizate, dacă generarea și verificarea parității este validată prin bitul Parity Enable:
 - 0: Paritate impară;
 - 1: Paritate pară.
- Bitul 3 (Parity Enable) validează sau invalidează generarea și verificarea parității:
 - 0: Generarea și verificarea parității este invalidată;
 - 1: Generarea și verificarea parității este validată.
- Bitul 2 (Number of Stop Bits) indică numărul biților de stop generați sau așteptați de circuitul UART:
 - 0: 1 bit de stop;
 - 1: 2 biți de stop (1,5 biți dacă lungimea caracterelor este de 5 biți).

Receptorul testează doar primul bit de stop, indiferent de numărul biților de stop selectați.
- Biții 1..0 (Word Length Select) specifică lungimea caracterelor transmise sau recepționate:
 - 00: 5 biți/caracter;
 - 01: 6 biți/caracter;
 - 10: 7 biți/caracter;
 - 11: 8 biți/caracter.

MCR - Modem Control Register

Registrul de control al modemului MCR (figura 1.12) se utilizează pentru controlul comunicației cu modemul.

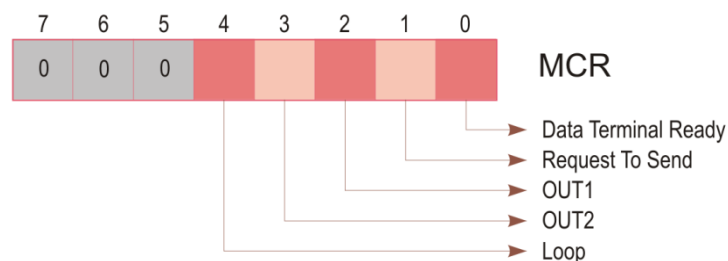

Figura 1.12. Registrul de control al modemului MCR.

Semnificația biților registrului MCR este următoarea:

- Biții 7..5 sunt neutilizați (setați la 0).

- Bitul 4 (Loop) permite testarea circuitului UART și a programelor de comunicație. Prin setarea acestui bit la 1 se vor efectua următoarele operații:
 1. Ieșirea serială a transmițătorului este plasată în starea logică 1.
 2. Intrarea serială a receptorului este deconectată.
 3. Datele de la ieșirea registrului TSR vor fi recepționate în bufferul de recepție RBR.
 4. Liniile de intrare pentru controlul modemului *DSR*, *CTS*, *RI* și *DCD* sunt deconectate, iar comanda lor se poate realiza cu biții 0..3 ai registrului MCR (Data Terminal Ready, Request To Send, OUT1, respectiv OUT2). Dacă întreruperile sunt validate, modificările acestor biți vor genera cereri de întrerupere ca și în cazul în care semnalele ar fi activate de modem.
- Biții 2 și 3 (OUT1 și OUT2) se pot utiliza pentru implementarea unei comunicații definite de utilizator.
- Bitul 1 (Request To Send) activează prin valoarea 1 semnalul *RTS* al interfeței.
- Bitul 0 (Data Terminal Ready) activează prin valoarea 1 semnalul *DTR* al interfeței.

Observație

- Semnalele *DTR*, *RTS*, *OUT1* și *OUT2* sunt active în starea logică 0.

LSR - Line Status Register

Acest registru indică starea liniei de comunicație. Biții 6..5 se referă la transmisie, iar biții 4..0 se referă la recepție (figura 1.13).

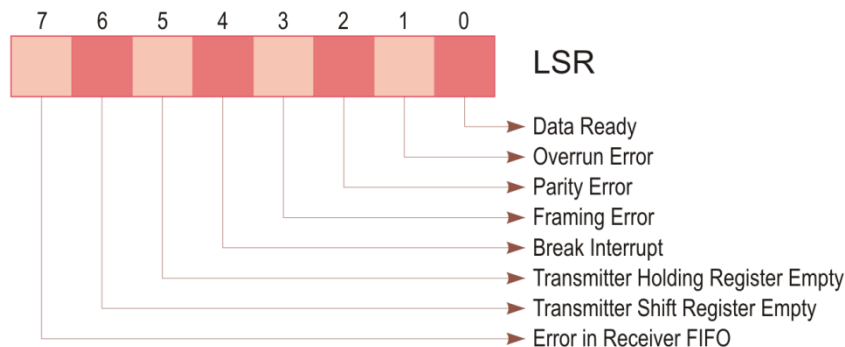

Figura 1.13. Registrul de stare a liniei LSR.

Semnificația biților registrului LSR este următoarea:

- Bitul 7 (Error in Receiver FIFO) este setat la 1 atunci când memoriile FIFO sunt validate și a apărut cel puțin o eroare de paritate, eroare de încadrare sau o condiție de “*break*” în timpul recepției caracterelor aflate în memoria FIFO de recepție.
- Bitul 6 (Transmitter Shift Register Empty) este setat la 1 dacă atât registrul THR cât și registrul TSR s-au golit. Dacă memoriile FIFO sunt validate, acest bit este setat la 1 atunci când atât memoria FIFO de transmisie cât și registrul TSR s-au golit.
- Bitul 5 (Transmitter Holding Register Empty) este setat la 1 atunci când conținutul registrului THR este transferat în registrul TSR și se începe transmisia caracterului. Aceasta indică faptul că circuitul UART este pregătit pentru a accepta un nou caracter pentru transmisie. Atunci când registrul THR se golește, circuitul UART generează o cerere de întrerupere dacă acest tip de întrerupere este validată. Acest bit este resetat la 0 atunci când se înscrie un nou caracter în registrul THR. Dacă memoriile FIFO

sunt validate, acest bit este setat la 1 atunci când memoria FIFO de transmisie se goleşte şi este resetat la 0 atunci când se înscrie cel puţin un caracter în memoria FIFO de transmisie.

- Bitul 4 (Break Interrupt) este setat la 1 dacă sunt sesizate spaţii (0 logic) pe linie pentru o perioadă mai mare decât cea necesară pentru transmisia unui caracter. În acest caz, se înscrie un octet cu valoarea 0 în bufferul de recepţie şi se generează o cerere de întrerupere. Acest bit este resetat prin citirea registrului LSR.
- Bitul 3 (Framing Error) indică o eroare de încadrare, fiind setat la 1 dacă un caracter se recepţionează fără biţii de stop corespunzători. Receptorul testează numai primul bit de stop, indiferent de numărul biţilor de stop programaţi. La detectarea acestei erori, circuitul încearcă să se resincronizeze. Acest bit este resetat la 0 prin citirea registrului LSR.
- Bitul 2 (Parity Error) indică o eroare de paritate, fiind setat la 1 dacă se recepţionează un caracter cu paritatea diferită de cea aşteptată. Acest bit este resetat la 0 prin citirea registrului LSR.
- Bitul 1 (Overrun Error) indică o eroare de suprapunere. Este setat la 1 dacă se recepţionează un nou caracter înaintea citirii caracterului din registrul RBR de către program. În acest caz, se pierde unul sau mai multe caractere. Eroarea de suprapunere, ca şi celelalte erori, generează o cerere de întrerupere. Acest bit este resetat la 0 prin citirea registrului LSR. Dacă memoriile FIFO sunt validate şi memoria FIFO de recepţie se umple peste nivelul de prag, o eroare de suprapunere va fi semnalată doar după ce memoria FIFO s-a umplut şi următorul caracter a fost recepţionat în registrul RSR.
- Bitul 0 (Data Ready) este setat la 1 atunci când a fost recepţionat un caracter şi acesta a fost transferat în registrul RBR sau în memoria FIFO. Acest bit este resetat la 0 prin citirea caracterului din registrul RBR sau în urma citirii tuturor caracterelor din memoria FIFO de recepţie. Recepţia unui caracter va genera o cerere de întrerupere dacă acest tip de întrerupere este validată.

MSR - Modem Status Register

Acest registru conţine informaţii despre starea modemului (figura 1.14).

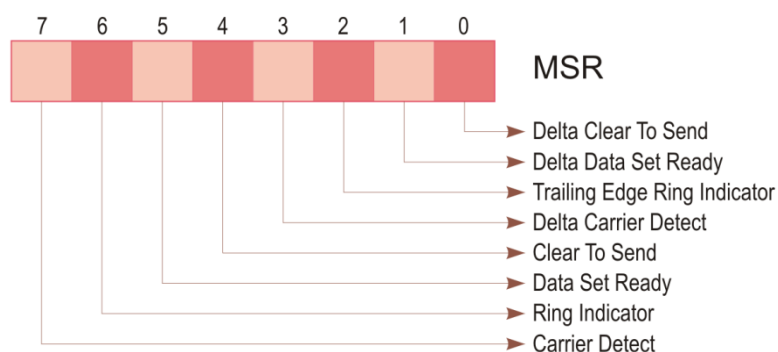

Figura 1.14. Registrul de stare a modemului MSR.

Semnificaţia biţilor registrului MSR este următoarea:

- Biţii 7..4 indică starea curentă a semnalelor *CD*, *RI*, *DSR*, respectiv *CTS*. Un semnal activ este indicat prin bitul corespunzător din registrul MSR setat la 1. Dacă bitul Loop al registrului MCR este 1, starea biţilor 7, 6, 5, 4 din registrul MSR este echivalentă cu starea biţilor OUT2, OUT1, Data Terminal Ready, respectiv Request To Send din registrul MCR.
- Biţii 3..0 indică modificarea stării semnalelor *CD*, *RI*, *DSR*, respectiv *CTS*, de la ultima citire a registrului MSR. Aceşti biţi sunt resetaţi la citirea registrului MSR.

Observație

- Semnalele *CTS*, *DSR*, *RI* și *CD* sunt active în starea logică 0.

Scratch Register

Acest registru nu este utilizat pentru comunicație; poate fi utilizat pentru memorarea temporară a unui octet.

1.12. Accesul la porturi în sistemele de operare Windows

1.12.1. Problema accesului la porturile de I/E

Sistemele de operare *Windows*, începând cu versiunea NT, vor genera o excepție de instrucțiune privilegiată în cazul în care se încearcă accesul la un port de I/E dintr-un program care rulează în modul utilizator. Aceasta se datorează restricțiilor impuse de procesorul care funcționează în modul protejat.

În modul protejat, accesul la porturile de I/E este controlat de nivelul privilegiilor de I/E (IOPL – *I/O Privilege Level*) din registrul indicatorilor de condiții (EFLAGS) și de harta drepturilor de I/E din segmentul de stare al procesului TSS (*Task State Segment*).

Procesorul recunoaște patru nivele de privilegiu ale programelor, de la 0 la 3, 0 fiind nivelul cel mai privilegiat. Cei doi biți IOPL indică nivelul de privilegiu pe care trebuie să îl aibă un proces pentru a putea executa instrucțiunile privilegiate; asemenea instrucțiuni sunt și cele de I/E IN și OUT. De exemplu, dacă ambii biți IOPL sunt 1, instrucțiunile privilegiate pot fi executate numai de procesele cu nivelele de privilegiu 0 și 1.

În sistemele de operare *Windows* se utilizează numai două nivele de privilegiu din cele patru ale procesorului. Programele în mod utilizator rulează cu nivelul de privilegiu 3, în timp ce nucleul sistemului de operare și driverele de dispozitive rulează cu nivelul de privilegiu 0. De aceea, instrucțiunile privilegiate pot fi executate de programele utilizator doar prin intermediul sistemului de operare sau al driverelor de dispozitiv.

Harta drepturilor de I/E conține câte un bit pentru fiecare adresă de I/E. Dacă bitul corespunzător unei adrese de I/E este setat, o instrucțiune de I/E cu acea adresă va genera o excepție, iar în caz contrar operația de I/E va fi permisă. Această hartă poate fi utilizată pentru a permite anumitor programe utilizator accesul la anumite porturi de I/E. Procesorul testează harta drepturilor de I/E atunci când se execută o instrucțiune de I/E într-un proces, iar procesul respectiv nu are un nivel de privilegiu suficient pentru execuția instrucțiunii.

Pe lângă restricțiile impuse de către sistemele de operare asupra accesului la porturi, o altă problemă este că cele mai multe medii de programare actuale pentru limbajele de nivel înalt nu mai pun la dispoziție funcții pentru accesul direct la porturile de I/E, funcții existente în versiunile anterioare ale acestor medii de programare.

Există două soluții la problema accesului la porturile de I/E sub sistemele de operare *Windows*. Prima soluție este de a se utiliza un driver de dispozitiv care rulează cu nivelul de privilegiu 0 și care realizează accesul la porturi. Datele sunt transferate între un program utilizator și driverul de dispozitiv prin intermediul apelurilor funcției sistem `DeviceIoControl`; operația care trebuie executată de driver este specificată printr-un cod de control `IOCTL` (*I/O Control*). Pentru simplificarea programelor utilizator, driverul poate pune la dispoziție și unele funcții de I/E similare cu funcțiile `inportb()` și `outportb()` puse la dispoziție de versiunile anterioare ale mediilor de programare pentru limbajul C. De exemplu, aceste funcții pot fi furnizate sub forma unor biblioteci DLL (*Dynamic Link Library*). Astfel, nu va mai fi necesar apelul direct al funcției sistem `DeviceIoControl`.

Această soluție este cea recomandată pentru accesul la porturile de I/E. Totuși, dezavantajul utilizării unui asemenea driver de dispozitiv este că eficiența transferurilor de date va fi redusă. La fiecare apel al unei funcții pentru citirea sau scrierea unui octet sau cuvânt, procesorul trebuie să comute de la nivelul de privilegiu 3 la nivelul 0, iar după execuția operației să se realizeze comutarea inversă. Însă, driverul poate pune la dispoziție și funcții pentru citirea și scrierea unui bloc de date, în locul citirii și scrierii unui singur octet.

A doua soluție pentru accesul la porturile de I/E constă în modificarea hărții drepturilor de I/E pentru a permite unui anumit proces să acceseze unele porturi. Deși această metodă nu este recomandată, ea permite rularea unor aplicații existente sub sistemele de operare *Windows*.

1.12.2. Driverul Marvin HW

Există mai multe drivere disponibile pentru accesul la porturile de I/E sub sistemele de operare *Windows*. Pentru aplicațiile de laborator se va utiliza driverul *Marvin HW* dezvoltat de firma Marvin Test Solutions Inc. Versiunea curentă (în anul 2025) a driverului este 5.0.8.0.

Driverul *Marvin HW* poate fi utilizat pe platforme *Windows* de 32 de biți și 64 de biți. Driverul conține fișiere DLL de 32 de biți și 64 de biți care utilizează apeluri IOCTL pentru accesul la driverele în modul *kernel*. Pentru interfațarea cu fișierele DLL, este disponibil un fișier antet C/C++ (*Hw.h*). Fișierul antet definește funcții pentru citirea unui octet, a unui cuvânt de 16 biți sau a unui cuvânt dublu de 32 de biți de la un port de intrare, și pentru scrierea unui octet, a unui cuvânt sau a unui cuvânt dublu într-un port de ieșire. Pe lângă aceste funcții, fișierul antet definește și funcții pentru citirea și scrierea unui octet, a unui cuvânt sau a unui cuvânt dublu din/în memorie. Funcțiile pentru memorie sunt utile pentru accesul la memoria fizică. De exemplu, ele se pot utiliza pentru accesul la spațiul de configurație al unui dispozitiv PCI sau a registrelor mapate în memorie ale unui controler de I/E.

În fișierul antet *Hw.h*, funcțiile pentru citirea unui octet, a unui cuvânt sau a unui cuvânt dublu de la un port de intrare sunt definite după cum urmează:

```
INT    __inp(WORD wPort);
WORD   __inpw(WORD wPort);
DWORD  __inpd(WORD wPort);
```

Aceste funcții returnează valoarea citită de la portul specificat. Singurul parametru al acestor funcții (*wPort*) reprezintă adresa portului, care este întotdeauna o valoare de 16 biți. Funcția `__inp()` citește un octet de la port, funcția `__inpw()` citește un cuvânt de la port, iar funcția `__inpd()` citește un cuvânt dublu de la port.

Observații

- Deși funcția `__inp()` returnează o valoare `INT`, funcția este utilizată pentru citirea unui singur octet de la un port de 8 biți.
- Numele acestor funcții începe cu două caractere de subliniere. Aceste funcții nu trebuie confundate cu funcțiile `_inp()`, `_inpw()` și `_inpd()`, ale căror nume începe cu un singur caracter de subliniere și care sunt disponibile atunci când fișierul antet `conio.h` este inclus în codul sursă. Funcțiile definite în fișierul antet `conio.h` nu pot fi apelate în programe rulate în mod utilizator, deoarece fiecare apel ar genera o excepție de instrucțiune privilegiată.

În fișierul antet *Hw.h*, funcțiile pentru scrierea unui octet, a unui cuvânt sau a unui cuvânt dublu într-un port de ieșire sunt definite după cum urmează:

```
INT    __outp(WORD wPort, INT iData);
WORD   __outpw(WORD wPort, WORD wData);
DWORD  __outpd(WORD wPort, DWORD dwData);
```

Primul parametru al acestor funcții (*wPort*) reprezintă adresa portului, care este întotdeauna o valoare de 16 biți. Al doilea parametru reprezintă data care trebuie scrisă în portul specificat. Funcția `__outp()` scrie un octet în port, funcția `__outpw()` scrie un cuvânt în port, iar funcția `__outpd()` scrie un cuvânt dublu în port.

Observații

- Deși al doilea parametru al funcției `__outp()` este specificat cu tipul `INT`, această funcție este utilizată pentru scrierea unui singur octet într-un port de 8 biți.

- Fiecare din aceste funcții returnează data scrisă în port. Totuși, de obicei valoarea returnată este ignorată.
- Numele acestor funcții începe cu două caractere de subliniere. Aceste funcții nu trebuie confundate cu funcțiile `_outp()`, `_outpw()` și `_outpd()`, care au restricții similare cu cele ale funcțiilor `_inp()`, `_inpw()` și `_inpd()`.

Sunt disponibile următoarele funcții pentru citirea unui octet, a unui cuvânt sau a unui cuvânt dublu dintr-o locație de memorie:

```
BYTE  _inm(DWORD_PTR dwAddress);
WORD  _inmw(DWORD_PTR dwAddress);
DWORD _inmdw(DWORD_PTR dwAddress);
```

Aceste funcții returnează valoarea citită din locația de memorie cu adresa specificată (`dwAddress`). Parametrul acestor funcții este definit cu tipul `DWORD_PTR`, care este un întreg fără semn de 64 de biți.

Pentru scrierea unui octet, a unui cuvânt sau a unui cuvânt dublu într-o locație de memorie sunt disponibile următoarele funcții:

```
BOOL  _outm(DWORD_PTR dwAddress, INT iData);
BOOL  _outmw(DWORD_PTR dwAddress, WORD wData);
BOOL  _outmdw(DWORD_PTR dwAddress, DWORD dwData);
```

Primul parametru al acestor funcții (`dwAddress`) reprezintă adresa de memorie, care este definită ca un întreg fără semn de 64 de biți. Al doilea parametru reprezintă data care trebuie scrisă la adresa specificată. Aceste funcții returnează valoarea `TRUE` dacă execuția a fost cu succes.

Observație

- Deși al doilea parametru al funcției `_outm()` este specificat cu tipul `INT`, această funcție este utilizată pentru scrierea unui singur octet într-o locație de memorie.

Presupunând că driverul *Marvin HW* de 64 de biți este instalat, pentru utilizarea funcțiilor puse la dispoziție de acest driver într-o aplicație de 64 de biți sunt necesare următoarele operații:

1. După crearea proiectului aplicației, copiați fișierele `Hw.h` și `Hw64.lib` în directorul proiectului aplicației. Aceste fișiere sunt disponibile în directorul de instalare al driverului *Marvin HW* (`C:\Program Files (x86)\Marvin Test Solutions\HW`).
2. Verificați dacă platforma activă a soluției este setată la `x64`. Pentru aceasta, selectați opțiunea *Build* → *Configuration Manager...* în meniul principal. În fereastra de dialog *Configuration Manager*, verificați dacă este afișat **x64** sub ambele câmpuri *Active Solution Platform* și *Platform*, iar apoi selectați butonul *Close*.
3. Inserați următoarea linie în fișierul sursă în care se vor utiliza funcțiile driverului *Marvin HW*:

```
#include "Hw.h"
```

4. Înaintea utilizării funcțiilor driverului, apăsați funcția `HwOpen()`. Dacă această funcție returnează valoarea `FALSE`, afișați un mesaj de eroare indicând faptul că driverul nu este instalat corect. La sfârșitul aplicației, apăsați funcția `HwClose()`:

```
if (!HwOpen()) { ... };
...
HwClose();
```

5. Înaintea construirii aplicației, specificați fișierul `Hw64.lib` ca o dependență suplimentară pentru linker. Pentru aceasta, executați un clic dreapta pe numele proiectului în panoul *Solution Explorer* și selectați opțiunea *Properties*. În fereastra de dialog *Pro-*

erty Pages, expandați opțiunea *Configuration Properties*, expandați opțiunea *Linker* și selectați linia *Input*. În panoul din dreapta, selectați linia *Additional Dependencies*, executați un clic pe săgeata de la capătul liniei și selectați *<Edit...>*. În caseta de dialog *Additional Dependencies* introduceți **Hw64.lib** și selectați butonul *OK*. Închideți fereastra de dialog *Property Pages*.

1.13. Aplicații

1.13.1. Răspundeți la următoarele întrebări:

- Care este deosebirea dintre unitatea de măsură a vitezei de modulație și unitatea de măsură a vitezei de comunicație?
- Cum se poate asigura sincronizarea între ceasul receptorului și ceasul transmițătorului în cazul unei comunicații sincrone?
- Cum se poate asigura corectitudinea blocurilor de date transmise în cazul unei comunicații sincrone?
- Care este funcția fiecăruia din următoarele semnale ale interfeței seriale: *DTR*, *DSR*, *RTS* și *CTS*?
- Care este motivul pentru care porturile de I/E nu pot fi accesate direct de programele utilizator sub sistemele de operare *Windows*?

1.13.2. Considerăm un port de citire/scriere de 8 biți cu adresa definită de constanta `PORT` și o mască de 8 biți definită de constanta `BIT4` ca $(1 \ll 4)$. Utilizați funcțiile `__inp()` și `__outp()` ale driverului *Marvin HW* pentru a scrie secvențele de instrucțiuni în limbajul C care execută următoarele operații:

- Așteaptă până când bitul portului definit de masca `BIT4` devine setat;
- Setează bitul portului definit de masca `BIT4`;
- Șterge bitul portului definit de masca `BIT4`;
- Complementează (comută) bitul portului definit de masca `BIT4`.

Ceilalți biți ai portului nu trebuie alterați de secvențele de instrucțiuni.

1.13.3. Construiți și testați aplicația *TestCom1DT*, ale cărei fișiere sursă sunt disponibile pe pagina laboratorului în arhiva *TestCom1DT.zip*. Această aplicație testează existența portului serial cu adresa de bază `0x3F8`. Testarea este executată prin scrierea valorilor `0xAA` și `0x55` în registrul *LCR* al portului și apoi citirea lor. Dacă valorile citite sunt aceleași cu valorile scrise, aplicația presupune că portul există. Utilizați mediul de programare *Visual Studio 2022* pentru construirea acestei aplicații, executând următoarele operații:

- Lansați în execuție mediul de programare *Visual Studio 2022*.
- Selectați *Create a new project*, sau *File* → *New* → *Project...*. În fereastra de dialog *Create a new project*, selectați *Windows Desktop Wizard* și selectați butonul *Next*. Introduceți numele proiectului în câmpul *Project name*. În câmpul *Location*, selectați calea către directorul proiectului, care trebuie să fie un sub-director al directorului *D:\Student* sau *E:\Student*. Bifați opțiunea *Place solution and project in the same directory* pentru a evita crearea unui alt director pentru soluția creată. Selectați butonul *Create*.
- În caseta de dialog *Windows Desktop Project*, selectați opțiunea *Desktop Application (.exe)* pentru tipul aplicației, bifați opțiunea *Empty project*, iar apoi selectați butonul *OK*.
- Verificați dacă platforma activă a soluției este setată la *x64* selectând opțiunea *Build* → *Configuration Manager...* în meniul principal. În fereastra de dialog *Configuration Manager*, verificați dacă este afișat **x64** sub ambele câmpuri *Active Solution Platform* și *Platform*, iar apoi selectați butonul *Close*.

5. În panoul *Solution Explorer*, executați un clic cu butonul din dreapta pe numele proiectului și selectați opțiunea *Properties*. În fereastra de dialog *Property Pages*, expandați opțiunea *Configuration Properties*, selectați opțiunea *Advanced*, selectați linia *Character Set* în panoul din dreapta și modificați proprietatea sa la *Not Set*. Selectați butonul *OK*.
6. Copiați în directorul proiectului fișierele conținute în arhiva *TestCom1DT.zip*.
7. În meniul principal, selectați *Project → Add Existing Item....* Selectați fișierele copiate în directorul proiectului, iar apoi selectați butonul *Add*.
8. Copiați în directorul proiectului fișierele *Hw.h* și *Hw64.lib*. Aceste fișiere sunt disponibile în directorul de instalare al driverului *HW* (*C:\Program Files (x86)\Marvin Test Solutions\HW*).
9. Adăugați la proiect fișierul *Hw.h*.
10. Specificați fișierul *Hw64.lib* ca o dependență suplimentară pentru linkeditor, în modul descris în pasul 5 al secvenței de operații prezentate în secțiunea 1.12.2.
11. Selectați *Build → Build Solution*, verificați ca aplicația să fie construită fără erori, iar apoi rulați aplicația selectând *Debug → Start Without Debugging*.

Observație

- Aplicația *TestCom1DT* utilizează funcția `DrawText()` pentru afișarea conținutului ferestrei aplicației. Aplicația *TestCom1TO*, de asemenea disponibilă pe pagina laboratorului, execută aceleași operații ca și aplicația *TestCom1DT*, dar utilizează funcția `TextOut()` pentru afișarea conținutului ferestrei aplicației.

1.13.4. Creați o aplicație Windows pentru inițializarea portului serial COM1. Ca șablon pentru aplicația Windows, utilizați aplicația *AppScroll*, ale cărei fișiere sursă sunt disponibile pe pagina laboratorului în arhiva *AppScroll.zip*. Executați operațiile următoare pentru a crea proiectul aplicației:

1. În mediul de programare *Visual Studio 2022*, creați un nou proiect gol de tip *Windows Desktop* cu utilitarul *Windows Desktop Wizard*. Bifați opțiunea *Place solution and project in the same directory* pentru a evita crearea unui alt director pentru soluția creată.
2. Verificați dacă platforma activă a soluției este setată la *x64*.
3. Modificați proprietatea *Character Set* a proiectului la *Not Set*, în modul descris la pasul 5 al secvenței de operații prezentate pentru aplicația 1.13.3.
4. Copiați în directorul proiectului fișierele din arhiva *AppScroll.zip* și adăugați la proiect aceste fișiere.
5. Copiați în directorul proiectului fișierele *Hw.h*, *Hw64.lib* și *ComDef.h* din directorul proiectului creat pentru aplicația 1.13.3.
6. Adăugați la proiect fișierele *Hw.h* și *ComDef.h*.
7. Specificați fișierul *Hw64.lib* ca o dependență suplimentară pentru linkeditor.
8. Deschideți fișierul sursă *AppScroll.cpp* și adăugați o directivă `#include` pentru a include fișierul antet *ComDef.h*.
9. Selectați *Build → Build Solution* și verificați ca aplicația să fie construită fără erori.

În fișierul sursă *AppScroll.cpp*, scrieți o funcție pentru inițializarea portului serial COM1 cu următorii parametri: debitul binar de 115.200 biți/s; lungimea caracterelor de 8 biți; fără bit de paritate; 1 bit de stop. Utilizați fișierul de definiții pentru portul serial *ComDef.h*. Parcurgeți pașii următori pentru inițializarea portului serial:

1. Setați bitul 7 al registrului LCR la 1; masca acestui bit este `LCR_DLAB`. Setarea acestui bit este necesară pentru a accesa registrele divizor în vederea specificării valorii cu care trebuie divizată frecvența de ceas a controlerului serial pentru a obține debitul binar dorit.
2. Scrieți octetul mai puțin semnificativ al divizorului în registrul `DLR_LSB` și octetul mai semnificativ al divizorului în registrul `DLR_MSB`. Divizoarele sunt definite în tabelul 1.6.
3. Folosind descrierea registrului LCR (secțiunea 1.11), scrieți în registrul LCR un octet corespunzător parametrilor de comunicație ceruți. Bitul 7 al acestui octet trebuie să fie 0 pentru a accesa registrele în mod normal după accesarea registrelor divizor.
4. Setați următorii biți ai registrului MCR: Data Terminal Ready; Request To Send; OUT2.

În funcția `AppScroll()`, după inițializarea driverului *Marvin HW* cu funcția `HwOpen()`, apelați funcția `CreateFile()` pentru deschiderea portului COM1 (similar cu apelul din aplicația *TestCom1DT*), apelați funcția pentru inițializarea portului, iar apoi apelați funcția `CloseHandle()` pentru închiderea portului COM1.

1.13.5. Extindeți aplicația 1.13.4 cu o funcție care transmite un singur caracter prin portul serial COM1. În funcția `AppScroll()`, după inițializarea portului COM1, utilizați această funcție pentru transmiterea unei comenzi de aprindere/stingere a diodelor LED sau de modificare a culorii diodelor LED RGB de pe o placă de dezvoltare conectată la calculator prin portul serial. Comenzile constau din șiruri de caractere interpretate de o aplicație care rulează pe un microprocesor implementat pe placa de dezvoltare. Exemple de comenzi sunt prezentate în fișierul *Comenzi-placa.txt*. Pentru testarea aplicației pe mașina virtuală, lansați în execuție aplicația Oracle VM VirtualBox, selectați *Settings* → *Serial Ports* → *Port 1*, selectați opțiunea *Raw File* pentru *Port Mode*, iar în câmpul *Path/Address* introduceți calea completă și numele fișierului de pe calculatorul gazdă în care se vor scrie caracterele transmise prin portul serial din mașina virtuală.

1.13.6. Creați o nouă aplicație pentru transmiterea unor comenzi la aceeași placă de dezvoltare din aplicația 1.13.5 pentru citirea stării comutatoarelor sau a butoanelor și recepția rezultatelor returnate de placă. Comenzile sunt prezentate în fișierul *Comenzi-placa.txt*. Mai întâi, creați un proiect gol de tip *Windows Desktop* cu utilitarul *Windows Desktop Wizard*. Apoi, copiați în directorul proiectului fișierele sursă, antet și de resurse din directorul proiectului creat pentru aplicația 1.13.4 și efectuați aceleași operații care sunt specificate pentru a crea acea aplicație. În fișierul sursă *AppScroll-e.cpp*, după inițializarea portului COM1, utilizați funcția `WriteFile()` pentru transmiterea la placa de dezvoltare a aceleiași comenzi specificate în aplicația 1.13.5 pentru aprinderea/stingere a diodelor LED sau modificarea culorii diodelor LED RGB. Pentru detalii despre parametrii funcției, accesați documentația Windows Developer prin poziționarea cursorului pe numele funcției și apăsarea tastei F1. Testați aplicația pe mașina virtuală. În continuare, utilizați funcția `WriteFile()` pentru transmiterea la placa de dezvoltare a comenzii pentru citirea stării comutatoarelor. În sfârșit, recepționați rezultatele returnate de placa de dezvoltare utilizând funcția `ReadFile()` și afișați caracterele recepționate.

1.13.7. Extindeți aplicația 1.13.4 pentru a transmite un șir de caractere prin portul serial COM1. Mai întâi, scrieți o funcție care transmite un singur caracter prin portul serial COM1. În funcția `AppScroll()`, apelați funcția scrisă pentru aplicația 1.13.4 pentru inițializarea portului serial COM1, iar apoi, într-o buclă, apelați funcția pentru transmiterea unui singur caracter pentru a transmite un șir de caractere. Conectați un cablu serial inversor între porturile COM1 ale două calculatoare. Lansați în execuție aplicația *HyperTerminal PE* sau *Tera Term* pe calculatorul utilizat ca receptor și creați o conexiune cu aceiași parametri ca și cei ai portului transmițător. Lansați apoi în execuție aplicația de transmisie și verificați funcții-

onarea acesteia urmărind caracterele afișate în fereastra aplicației *HyperTerminal PE* sau *Tera Term*.

1.13.8. Extindeți aplicația 1.13.7 pentru a recepționa un șir de caractere prin portul serial COM1. Mai întâi, scrieți o funcție care recepționează un singur caracter prin portul serial COM1. În funcția `AppScroll()`, apelați funcția scrisă pentru aplicația 1.13.4 pentru inițierea portului serial COM1, iar apoi, într-o buclă, apelați funcția pentru recepția unui singur caracter pentru a recepționa un șir de caractere. Aplicația va afișa fiecare caracter recepționat și se va termina atunci când se recepționează caracterul ESC (0x1B). Conectați un cablu serial inversor între porturile COM1 ale două calculatoare. Lansați în execuție aplicația *HyperTerminal PE* sau *Tera Term* pe calculatorul utilizat ca transmițător și creați o conexiune cu aceiași parametri ca și cei ai portului serial al calculatorului receptor. Lansați apoi în execuție aplicația de recepție și verificați funcționarea acesteia introducând linii de text în fereastra aplicației *HyperTerminal PE* sau *Tera Term*.

1.13.9. Modificați aplicația 1.13.8 astfel încât aceasta să transmită înapoi (în ecou) fiecare caracter recepționat la portul serial COM1. Verificați aplicația în mod similar cu procedura descrisă pentru aplicația 1.13.8.

1.13.10. Conectați două calculatoare printr-un cablu serial inversor. Utilizați aplicația de transmisie 1.13.7 și aplicația de recepție 1.13.8 pentru transmiterea unui șir de caractere de la unul din calculatoare la celălalt. Calculatorul receptor va afișa șirul de caractere recepționat.

Bibliografie

- [1] Baruch, Z., *Sisteme de intrare/ieșire, Îndrumător de lucrări de laborator*, Editura U.T.PRES, Cluj-Napoca, 1998.
- [2] National Semiconductor Corp., “PC16550D Universal Asynchronous Receiver/ Transmitter with FIFOs”, 1995, www.national.com/ds/cgi/PC/PC16550D.pdf.
- [3] Peacock, C., “Interfacing the Serial / RS232 Port”, Beyond Logic, 2010, <http://beyondlogic.org/serial/serial.htm>.
- [4] Rosch, W. L., *Hardware Bible*, Sixth Edition, Que Publishing, 2003.
- [5] Strangio, C. E., “The RS232 Standard”, CAMI Research Inc., Lexington, Massachusetts, 1993-2015, http://www.camiresearch.com/Data_Com_Basics/RS232_standard.html.
- [6] Wikimedia Foundation, Inc., “RS-232”, Wikipedia, The Free Encyclopedia, 2024, <http://en.wikipedia.org/wiki/RS-232>.